

รายงานระบบการชำระหนี้

2551

มิถุนายน 2552

สรุป สถิติที่สำคัญในปี 2551

จำนวนประชากรทั้งหมด

63.4 ล้านคน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน

9,102.8 พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

- จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน 11 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน
- จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 100 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

• ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 18 แห่ง	5,477	สาขา
• สาขานาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 16 แห่ง	16	สาขา
• สถาบันการเงินพิเศษของรัฐ (เฉพาะที่เป็นธนาคาร) 6 แห่ง	1,812	สาขา
• ไปรษณีย์	1,188	สาขา
• จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม	34,796	เครื่อง
• จำนวนเครื่อง EFTPOS	259,567	เครื่อง
• จำนวนบัตรเครดิต	12,971,694	ใบ
• จำนวนบัตรเดบิต	26,266,359	ใบ
• จำนวนบัตรเอทีเอ็ม	22,423,525	ใบ
• ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร ณ 31 ธันวาคม 2551	11,889	บาท/คน
• ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร ¹	2	ฉบับ/คน/ปี
• มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน ²	3,395	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน	6,056	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน ¹	75	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน	7,640	บาทต่อบัตร

¹ ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร หมายรวมถึงการใช้เช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

² เฉพาะการใช้บัตรเครดิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

³ เฉพาะการใช้บัตรเดบิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

สาส์นจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสบ.)

04

ระบบการชำระเงินมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเงินที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันการเงิน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป เพื่อให้สามารถบริหารเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทางเทคโนโลยีในปัจจุบันมีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมด้านการชำระเงินที่มีความหลากหลาย และสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การชำระเงินด้วยบัตรเครดิต อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าว นอกจากจะเอื้อประโยชน์ให้ภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไปมีความสะดวกสบายในการใช้บริการทางการเงินแล้วยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการชำระเงินด้วยการลดการใช้เงินสดซึ่งเป็นสื่อการชำระเงินที่มีต้นทุนสูงสำหรับระบบเศรษฐกิจด้วย

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตระหนักดีถึงความสำคัญของระบบการชำระเงินที่มีต่อระบบเศรษฐกิจไทย ในพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) ปี 2551 ได้มีการเพิ่มหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพของระบบการชำระเงินให้เป็นงานหลักอีกงานหนึ่งของธปท. พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรข.) ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของ ธปท. และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอก โดย กรข. มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินของประเทศไทยให้มีความปลอดภัยและดำเนินไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ

กรข. ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินฉบับที่สอง ปี 2550-2553 เพื่อกำหนดทิศทางด้านระบบการชำระเงินของไทย และผลักดันให้มีการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น โดยความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน ได้แก่ การส่งเสริมการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ให้บริการทุกกลุ่มและลดปริมาณการใช้เงินสด การผลักดันให้มีการนำกฎหมายที่รองรับระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้อย่างเป็นรูปธรรมและมีการกำกับดูแลให้ระบบการชำระเงินมีความมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการต้นทุนและการทบทวนหลักการกำหนดค่าธรรมเนียมการให้บริการการชำระเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ กรข. ได้แต่งตั้งคณะทำงาน 6 คณะ และคณะที่ปรึกษาอีก 1 คณะ ที่ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการผลักดันให้บรรลุวิสัยทัศน์ตามที่ได้กำหนดไว้

การดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินในปีที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี จนสามารถดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ กล่าวคือ

ด้านการส่งเสริมการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์และการลดปริมาณการใช้เงินสด
คณะทำงานได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบรองรับการชำระเงินภายในประเทศผ่านบัตรเดบิตและบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนสนับสนุนการยกระดับบัตรเอทีเอ็มให้สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อการชำระเงินที่ร้านค้า เพิ่มเติมจากการทำหน้าที่เพียงการเบิกถอนเงินสด

ด้านการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรองรับระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์และกำกับดูแลระบบการชำระเงิน ธปท. ได้สนับสนุนและมีส่วนในการผลักดันการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ซึ่งยังผลให้ ธปท. กำกับดูแลระบบการชำระเงินได้ทั้งระบบ (ทั้งส่วนที่ผู้ให้บริการเป็นสถาบันการเงินหรือมิใช่สถาบันการเงิน รวมทั้งที่ ธปท. เป็นผู้ให้บริการ) ให้มีความมั่นคงเป็นไปตามมาตรฐานสากล

ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการสำรวจต้นทุนและการทบทวนหลักการกำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการการชำระเงิน คณะทำงานได้ดำเนินการศึกษาต้นทุนการให้บริการระบบการชำระเงินเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการส่งเสริมและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์รวมถึงศึกษาหลักการกำหนดค่าธรรมเนียมการให้บริการเพื่อส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการ ในขณะที่ผู้ใช้บริการมีทางเลือกในการใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น

ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ตให้เป็นมาตรฐานสากล คณะทำงานได้ศึกษาวิเคราะห์มาตรการหรือเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงสำหรับการโอนเงินมูลค่าสูงผ่านระบบบาทเน็ต ตลอดจนข้อกฎหมายที่รองรับการทำธุรกรรมในระบบการชำระเงินเพื่อป้องกันการเกิดความเสี่ยงในระบบการชำระเงินที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางรุนแรง (Systemic risk)

ธปท. ตระหนักดีว่าการดำเนินงานตามเป้าหมายต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้มีความยากและท้าทาย ต้องอาศัยความเสียสละและการอุทิศตนของคณะทำงานต่างๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินมีความคืบหน้าตามแผนงานที่กำหนดไว้ อันจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพและขีดความสามารถของระบบการชำระเงินไทยให้สามารถรองรับความต้องการของผู้ใช้บริการและมีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล ในโอกาสนี้จึงใคร่ขอขอบคุณคณะทำงานคณะที่ปรึกษาทุกท่าน รวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัดที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินการตามโครงการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกฝ่ายเช่นเคยในโอกาสต่อไป

(นางธริษา วัฒนเกส)

ประธานกรรมการระบบการชำระเงิน

1 มิถุนายน 2552

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสบ.)

06

ประธานกรรมการ

ดร. อาริษา วัฒนเกส

ผู้ว่าการ

หน้าที่ของคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

ให้คณะกรรมการระบบการชำระเงินจัดการประชุมตามความจำเป็น หรืออย่างน้อยสามเดือนต่อครั้ง

- กำหนดทิศทางและนโยบายด้านการชำระเงินของประเทศ เพื่อให้มีระบบการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย ช่วยลดต้นทุนและส่งเสริมการทำธุรกรรมการค้า นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งครอบคลุมถึง
 - การลดความเสี่ยงด้านต่างๆ ในระบบการเงิน
 - การมีมาตรฐานต่างๆ ทั้งด้านความปลอดภัย และประสิทธิภาพ รวมถึงข้อกำหนดด้านเทคโนโลยี และระเบียบวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
 - การแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับบริการที่สอดคล้องกับความต้องการ ภายใต้ราคาที่เหมาะสม
 - ความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ในระบบการชำระเงินเพื่อสนับสนุนให้มีระบบการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย
- รับผิดชอบให้มีรายงานประจำปี สรุปการดำเนินงานของคณะกรรมการอย่างมีมาตรฐานและโปร่งใส

รองประธานกรรมการ

1. นางสาวนิตยา พิบูลย์รัตนกิจ

รองผู้ว่าการ

ด้านบริหาร

2. ดร. บัณฑิต นิจถาวร

รองผู้ว่าการ

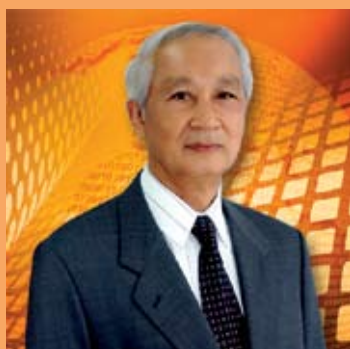
ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

กรรมการ

1. นายอภิศักดิ์ ดันติวรวงศ์
ประธาน
สมาคมธนาคารไทย

07

2. นายประมนต์ สุธีวงศ์
ประธาน
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

3. ดร. สมชัย จิตสุชน
ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ
ส่วนรวมและการกระจายรายได้
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

เลขาธิการ

4. ดร. จิม ตันติยาสวัสดิกุล
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายระบบข้อมูลสนเทศ

นโยบายด้านการชำระเงินในปี 2551

08 พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 มาตรา 17 ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เพื่อกำหนดและติดตามการดำเนินการตามนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่ ธปท. กำกับดูแลและระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน ในปี 2551 มีการประชุม กรช. ทั้งสิ้น 2 ครั้ง ซึ่งมีประเด็นนโยบายสำคัญที่ได้รับความเห็นชอบ ดังนี้

นโยบายสำคัญที่ผ่านความเห็นชอบของ กรช. ในปี 2551

- **การปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการหักบัญชีเช็ค**

กรช. เห็นชอบในหลักการให้พัฒนาระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คด้วยภาพเช็ค หรือระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS) เป็นระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารของประเทศ โดยในระยะแรกจะเริ่มใช้งานในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภายในปี 2552 และจะขยายผลการใช้งานระบบดังกล่าวไปทั่วประเทศในปี 2555 นอกจากนี้ ยังมีมติให้ “คณะทำงานต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ (ทตณ.)” ภายใต้มแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 หรือ Payment Systems Roadmap 2010 เป็นผู้พิจารณาแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมเช็คที่เหมาะสม

- **การปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียม ITMX Bulk Payment**

กรช. ได้อนุมัติแนวทางการปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียม ITMX Bulk Payment ที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้า โดยให้ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บไม่แปรผันตามช่วงจำนวนเงินที่โอนและยกเลิกการกำหนดวงเงินโอนสูงสุด ทั้งนี้ เพื่อให้บริการดังกล่าวมีโครงสร้างค่าธรรมเนียมและระบบงานที่เอื้อต่อการใช้บริการมากยิ่งขึ้น โดย กรช. ได้มอบหมายให้ “คณะทำงานต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ (ทตณ.)” เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามแนวทางที่กล่าวต่อไป

- **การให้กู้ยืมเพื่อเป็นหลักประกันสุดท้ายสำหรับการชำระแบบ Net Settlement ในระบบบาทเนต**

09

กรข. ได้อนุมัติมาตรการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเนต โดยให้ผู้ให้บริการบาทเนตดำรงตราสารหนี้เพื่อเป็นหลักประกันสุดท้ายสำหรับการชำระดุล (Securities Requirement for Settlement: SRS) เพื่อรองรับความเสี่ยงจากการชำระดุลในลักษณะ Net Settlement ซึ่งเป็นการชำระดุลพร้อมกันหลายฝ่าย (Multi-lateral Funds Transfer: MFT)

สาส์นจากประธาน

คณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.)

110

ปี 2551 เป็นปีที่สำคัญยิ่งปีหนึ่งของระบบการชำระเงินของประเทศไทย อันเนื่องมาจากการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงินได้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ตามแผนการจัดตั้งบริษัทกลาง เพื่อให้บริการการชำระเงินของประเทศ (บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์) โดยในระหว่างปีได้มีการเปิดให้บริการครบตามแผนงาน กล่าวคือ

1. บริการ SMART CREDIT ซึ่งได้เปิดให้บริการแก่ธนาคารสมาชิกรวม 33 ธนาคารตั้งแต่ปลายปี 2550

2. บริการ SMART CREDIT SAME DAY PAYMENT อันเป็นบริการต่อเนื่องจากบริการ SMART CREDIT หากแต่การโอนเงินจะมีผลให้เงินเข้าบัญชีผู้รับผลประโยชน์ในวันเดียวกับการโอน ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและความสะดวกรวดเร็วในการโอนเงินระหว่างธนาคาร เพื่อสนองตอบต่อความต้องการทางธุรกิจของลูกค้าซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มบริษัทที่มีความต้องการการชำระเงินภายในวันทำการ

3. เริ่มใช้ระบบบริหารความเสี่ยงในการชำระดุลระหว่างธนาคาร (Interbank Liability Management) เพื่อการควบคุมและดูแลสถานะการเงิน (Position) ของทุกธนาคารสมาชิกในรูปแบบเป็นปัจจุบัน (Real Time) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือบริหารความเสี่ยงที่แผนกลยุทธ์ชำระเงินกำหนดเป็นกรอบดำเนินการไว้

4. ได้ทำการย้ายระบบ Electronic Switch ซึ่งใช้ในการให้บริการ Switch รายการเครื่อง ATM ระหว่างธนาคารมาดำเนินการผ่านบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ ครอบคลุมทุกธนาคารอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์งานดังกล่าวเป็นงานที่ซับซ้อน (Complex) และมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากเป็นปริมาณธุรกรรมที่มีจำนวนมากและธนาคารสมาชิกทุกธนาคารต้องเร่งดำเนินการปรับย้ายภายในเวลาอันจำกัดโดยต้องไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อการให้บริการแก่ลูกค้าประชาชน ในการนี้ได้มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกธนาคารสมาชิกที่ร่วมให้บริการ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ บริษัทผู้ให้บริการโครงสร้างพื้นฐานทั้งบริษัท Hardware, Software และบริษัทสื่อสาร ภายใต้การกำกับดูแลให้คำแนะนำของคณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ

อนึ่งจากการให้บริการในวันทำการที่มีธุรกรรมสูงสุดของปีพบว่า มีธุรกรรมการชำระเงินและโอนเงินระหว่างธนาคารสูงถึง 115 รายการต่อวินาที ระบบสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stability) โดยใช้ขีดความสามารถ (Capacity) ของระบบไปเพียง 30% ซึ่งผลการประเมิน

ดังกล่าวทำให้องค์กรการฯ มีความเชื่อมั่นว่าระบบการชำระเงินของประเทศไทยที่ได้วางไว้มีขีดความสามารถในการรองรับการขยายตัวของธุรกรรมการชำระเงินต่อไปได้อีกมาก อย่างมีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ทั้งจากการเพิ่มปริมาณธุรกรรมในปัจจุบันและบริการชำระเงินผ่านช่องทางและกิจกรรมอื่นๆ ที่มีการพัฒนาต่อเนื่องในอนาคต

นอกจากนี้คณะอนุกรรมการฯ ยังได้แนะนำและสนับสนุนให้บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ ปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการชำระเงินของประเทศอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านระบบการรักษาความปลอดภัยของการให้บริการ (Operation), ข้อมูล (Data), การบริหารจัดการ (Management) โดยให้บริษัท มีแผนในการสมัครและผ่านการทดสอบขอใบรับรองมาตรฐานสากล I.S.O. 27001 ในปี 2552 กำหนดให้มีการจัดทำรายงานสถิติและการวิเคราะห์การใช้บริการ ผลการให้บริการแก่ธนาคารสมาชิกเป็นระยะเพื่อดูแลและปรับปรุงมาตรฐานบริการการชำระเงินอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการปรับปรุงการสื่อสาร (Communication) ระหว่างธนาคารสมาชิก, การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการปรับระดับมาตรฐานของธนาคารสมาชิกทุกแห่งซึ่งเป็นหัวใจของการให้บริการชำระเงินร่วมกัน

ความสำเร็จของระบบการชำระเงินของประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นผลสืบเนื่องจากการมองเห็นไกลของคณะกรรมการระบบการชำระเงินและธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้กำหนดกรอบการดำเนินการ เป้าหมายและระยะเวลาการ Implement ที่ชัดเจน รวมทั้งความร่วมมือประสานงานและสนับสนุนต่อกันอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานทั้งภาครัฐ, เอกชน และธนาคารสมาชิกทั้งหมด กระผมในนามของประธานคณะอนุกรรมการฯ ขอขอบพระคุณในการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากทุกองค์กร ที่ได้ช่วยผลักดันให้ระบบการชำระเงินของประเทศไทยได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ในทุกประการ

นายธีระ อภัยวงศ์

ประธานคณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ

26 มีนาคม 2552

คณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระหนี้แห่งชาติ (อชช.)

12

ประธาน

นายธีระ อภัยวงศ์

กรรมการรองผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

หน้าที่ของคณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระหนี้แห่งชาติ (อชช.)

1. พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการให้บริการชำระหนี้ (Code of Conducts) และกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานการชำระหนี้ เพื่อให้เกิดการใช้งานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และเกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายในระบบการชำระหนี้
2. พิจารณากำหนดแนวนโยบายเพื่อดำเนินการในด้านต่างๆ ต่อไปนี้
 - 2.1 ผลักดันให้เกิดการใช้ระบบการชำระหนี้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และลดความซ้ำซ้อนในการลงทุน
 - 2.2 สนับสนุนและริเริ่มให้เกิดการใช้สื่อการชำระหนี้ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และการให้บริการชำระหนี้ที่ทันสมัย
 - 2.3 ผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างระบบการชำระหนี้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 - 2.4 ดำเนินการให้เกิดการรวบรวมข้อมูล และงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้เพื่อเป็นประโยชน์แก่การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้ทั้งภาครัฐและเอกชน
3. พิจารณารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งองค์กรความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการด้านการชำระหนี้ เพื่อรับโอนหน้าที่และความรับผิดชอบจากคณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระหนี้แห่งชาติ (อชช.) ตาม 1 และ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อนุกรรมการ

1. นายจรัมพร โชติกเสถียร

รองผู้จัดการใหญ่

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

2. นางสาววรณี สุวัจจน์

ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

3. นางวรรณ ธรรมศิริทรัพย์

ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

4. นางสาวศรีประภา ยิ้มสมิทธิ
ผู้จัดการฝ่ายตลาดการเงินและค้าปลีก
บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

7. นายประเสริฐ หวังรัตนปราณี
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

5. นางวีระอนงค์ จิระนคร ภูตระกูล
ผู้อำนวยการอาวุโส
ฝ่ายระบบการชำระเงินการค้าต่างประเทศ
รับฝากหลักทรัพย์ และพัฒนาสินเชื่อ
ธนาคารซีทีแบงก์

8. นางสาวจริญญา แก้วมณี
ผู้อำนวยการอาวุโส
ฝ่ายระบบการชำระเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

6. นายไพรัตน์ นาคะป่า
ผู้อำนวยการฝ่ายการเงิน
ธนาคารออมสิน

9. นางสาววิลาวรรณ วนดุรงค์วรรณ
ที่ปรึกษา
บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด

อนุกรรมการและเลขานุการ

10. นายปราโมทย์ ไชยอำพร
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551

งานที่ อชช. ได้ดำเนินการในปี 2551

14

คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.) จัดตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2545 มีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการชำระเงิน และกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน ผลักดันให้เกิดการใช้งานระบบการชำระเงินร่วมกันและลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน สนับสนุนให้เกิดการชำระเงินที่ทันสมัย และผลักดันให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างระบบการชำระเงินต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

โดยในรอบปี 2551 อชช. ได้พัฒนาระบบ ITMX ผ่านทางบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด และบริษัทฯ ได้เปิดให้บริการระบบควบคุมความเสี่ยงในการชำระดุล (Liability Management) และบริการ Bulk Payment - Credit Same Day ในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม 2551 ตามลำดับ ขณะที่ระบบ Bulk Payment - Debit บริษัทฯ ได้พัฒนาระบบงานสิ้นเสร็จในเดือนกันยายน 2551 และจะเปิดให้บริการภายหลังการจัดทำวิธีปฏิบัติระหว่างธนาคารแล้วเสร็จในปี 2552

สำหรับบริการโอนเงินรายย่อยทีละรายการ (Single Payment System: SPS) บริษัทฯ ได้ดำเนินการโอนย้ายสมาชิกจากระบบ ATM Pool ไปยังระบบ ITMX ดำเนินการแล้วเสร็จในเดือนมกราคม 2552 หลังจากนั้นจะเริ่มดำเนินการโอนย้ายระบบ Back-office & Settlement และระบบ ASEANPay Cross-border Link ต่อไป

สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2551	1
สาส์นจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	4
คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	6
นโยบายด้านการชำระเงินในปี 2551	8
คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.)	12
งานที่ อชช. ได้ดำเนินการในปี 2551	14
สารบัญ	15

1. พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ 18

1.1 ด้านนโยบายการชำระเงิน	18
1) แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มุ่งใจ ผู้ใช้บริการ “ระดับผู้บริโภค”	18
2) แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มุ่งใจ ผู้ใช้บริการ “ระดับผู้ประกอบการ”	21
3) แผนงานศึกษาและทบทวนต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการ ชำระเงิน	22
4) แผนงานกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตาม กฎหมายและระเบียบต่างๆ ภายในประเทศและระหว่างประเทศ	23
5) แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน	24
6) แผนงานการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต	25
7) แผนงานการเตรียมความพร้อมเพื่อการเชื่อมโยงระบบบาทเน็ต กับต่างประเทศ	26
8) แผนงานการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศ ในกลุ่ม ASEAN และบางประเทศในแถบเอเชีย	27
9) แผนงานการพัฒนาระบบการชำระเงินที่สนับสนุนการทางการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน	29

1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	30
1.2.1 โครงการเกี่ยวกับระบบบาทเน็ตที่ได้ดำเนินการในปี 2551	30
1.2.2 โครงการพัฒนาระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS)	34
1.2.3 โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบชำระดุลกลาง (Central Settlement System Enhancement)	35
1.2.4 โครงการตัวร่วม	36
1.2.5 โครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks)	36
1.3 ด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน	37
1.3.1 การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551	37
1.3.2 การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)	38
1.4 ทิศทางของบริการชำระเงินในอนาคต	38

2. พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ 42

ระบบการหักบัญชีใช้ระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็ค (Image Cheque Clearing System)	42
1. สิงคโปร์	42
2.ฮ่องกง	44
3. มาเลเซีย	45
4. อินเดีย	47

3. ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน	49
3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน	49
3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะและไปรษณีย์	49
3.1.2 เครื่องเอทีเอ็ม และเครื่อง EFTPOS	50
3.1.3 บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	52
3.1.4 ผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่	54
3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ	55
3.2.1 การใช้เงินสด	55
3.2.2 ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง	59
3.2.3 ระบบการหักบัญชีเช็ค	62
3.2.4 ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า	65
3.2.5 บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร	67
3.2.6 บัตรพลาสติก	69
3.2.7 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต	73
3.2.8 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์	74
3.3 การโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์	74
3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน	75

4. อภิธานศัพท์และคำย่อ	77
-------------------------------	-----------

5. บรรณานุกรม	79
----------------------	-----------

6. ตารางสถิติ	80
----------------------	-----------

7. หมายเหตุประกอบตาราง	99
-------------------------------	-----------

1.1 ด้านนโยบายการชำระเงิน

จากการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 เพื่อพัฒนาระบบการชำระเงินและผลักดันให้มีการใช้ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ภายใต้การบริการที่มีประสิทธิภาพมั่นคงปลอดภัย และมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมที่เป็นธรรม รวมถึงการมีกฎหมายและการบังคับใช้ที่มีประสิทธิผล คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาระบบการชำระเงินในด้านต่างๆ เช่น ขยายการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ให้บริการทุกกลุ่ม กำหนดมาตรการในการลดการใช้เงินสด การมีโครงสร้างค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมเป็นธรรม และส่งเสริมการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น รวมทั้ง การนำกฎหมายที่รองรับระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ ความสำเร็จของการดำเนินงานของคณะทำงานต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่จูงใจผู้ใช้บริการ “ระดับผู้บริโภค”

- (1) แต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ใน “ระดับผู้บริโภค” (ทอบ.) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค รูปแบบและความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบให้รองรับความต้องการของผู้บริโภค คณะทำงานประกอบด้วยผู้แทนจาก ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) สมาคมธนาคารไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และ ธปท.
- (2) คณะทำงาน ทอบ. ได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านต่างๆ รวม 4 คณะ ได้แก่ (1) คณะทำงานด้าน Local Switching (2) คณะทำงานด้าน e-Money (3) คณะทำงานด้านการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่รองรับ e-Commerce และ (4) คณะทำงานด้านการชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ โดยคณะทำงานด้าน Local Switching และคณะทำงานด้าน e-Money ได้เริ่มดำเนินการในปี 2551 ส่วนอีก 2 คณะ จะเริ่มดำเนินการในปี 2552

(3) คณะทำงานด้าน Local Switching มีบทบาทหน้าที่ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบ Local Switching เพื่อรองรับการชำระเงินภายในประเทศผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อลดต้นทุนการใช้บริการและส่งเสริมให้ผู้บริโภคใช้สื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนเงินสด โดยมีความคืบหน้าของการดำเนินงาน ดังนี้

3.1) ศึกษารูปแบบและขั้นตอนการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ของไทย และปัญหาอุปสรรคในการใช้บริการ รวมทั้งแนวทางส่งเสริมการใช้บัตรเพื่อชำระเงินภายในประเทศทดแทนเงินสด

3.2) สำรวจความเห็นผู้ประกอบการธุรกิจบัตร (ผู้ออกบัตรและผู้รับบัตร) และร้านค้าที่รับชำระเงินผ่านบัตรในเดือนสิงหาคม 2551 เป็นการสำรวจความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบ Local Switching เพื่อรองรับการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว และเสนอแนะให้มีการกำหนดแนวทางส่งเสริมการใช้บัตรผ่าน Local Switching อย่างจริงจัง และควรกำหนดกฎระเบียบ พิธีปฏิบัติที่ใช้ร่วมกันที่ชัดเจน

3.3) การศึกษาประสบการณ์การพัฒนาระบบ Local Switching ในต่างประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน สิงคโปร์ และมาเลเซีย โดยทุกประเทศมีการพัฒนาระบบ Local Switching เพื่อรองรับการชำระเงินผ่านบัตร Local Debit Card

3.4) คณะทำงานฯ ได้ร่วมกันกำหนด Business Case และ Business Model โดยศึกษาระบบงานปัจจุบัน ผลกระทบของการพัฒนาระบบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประเมินความพร้อมทั้งด้านเทคนิค ธุรกิจและกฎหมาย โดยเสนอให้มีการพัฒนาระบบ เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก	รองรับการชำระเงินผ่าน Local Debit Card
ระยะที่ 2	รองรับการชำระเงินผ่าน International Debit Card และ e-Money
ระยะที่ 3	พิจารณาความพร้อมในการพัฒนาระบบเพื่อรองรับ International Credit Card

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

210

- (4) คณะทำงานด้าน e-Money มีบทบาทหน้าที่ศึกษาและกำหนดมาตรฐานกลาง ที่รองรับการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์แบบเปิด (Open-loop) กำหนดรูปแบบ การจัดตั้ง Central Clearing House และโครงสร้างการแบ่งค่าธรรมเนียมของ ผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบเพื่อผลักดันให้การชำระเงินผ่าน e-Money สามารถ เชื่อมโยงระหว่างกันได้ (Interoperability) โดยมีความคืบหน้าของการดำเนินงาน ดังนี้

4.1) การศึกษารูปแบบการให้บริการ e-Money ของต่างประเทศ เช่น เกาหลี มาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฮองกง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ดำเนินงานในคณะทำงานด้าน e-Money

4.2) สรุปแนวทางการกำหนดมาตรฐานกลางของ e-Money ให้สามารถ เชื่อมโยงระหว่างกันได้ (Interoperability) โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ด้าน ดังนี้

- การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลกลาง (Central security module) หรือ InterOP SAM (Interoperability Security Access Module) เพื่อให้รองรับการใช้งานข้าม e-Money Operator ได้ โดย ไม่กระทบต่อการทำงานและให้บริการของ e-Money operator ในระบบ ปัจจุบัน และผู้ให้บริการแต่ละรายยังสามารถใช้ระบบการรักษาความปลอดภัย ข้อมูลของตนเองได้
- กำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานบัตร e-Money (National Card Standard) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานของบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ออกบัตร รายใหม่ (e-Money Issuers) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกบัตร e-Money

4.3) การประสานงานกับสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) โดย สนข. ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมในคณะทำงานด้าน e-Money และ ผู้แทนจาก ธปท. เข้าร่วมในคณะกรรมการกำกับการศึกษาการใช้ระบบตัวร่วม เพื่อส่งเสริมการเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนและการจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการรายได้ เพื่อให้การกำหนดมาตรฐานกลางของบัตรที่ใช้ในภาค retail และภาคขนส่งสอดคล้องกันและสามารถนำไปปรับใช้ร่วมกันได้ในอนาคต

2) แผนงานส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มุ่งใจผู้ใช้บริการ “ระดับผู้ประกอบการ”

21

ธปท. ได้จัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ใน “ระดับผู้ประกอบการ” (ทอป.) ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สมาคมธนาคารไทยและสมาคมธนาคารต่างชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย หน่วยงานภาครัฐ และ ธปท. โดยมีเป้าหมายเพื่อลดข้อจำกัดของการชำระเงินผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลักดันให้มีการยอมรับเอกสารหลักฐานการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และ กำหนดมาตรฐานกลางของการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีความคืบหน้าของการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) ศึกษาวิเคราะห์ ปัญหา/อุปสรรคของการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการ ธนาคาร และหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาและส่งเสริมการให้บริการ
- (2) ศึกษามาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Message Format Standard) โดยจัดตั้งคณะทำงานด้านมาตรฐาน ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้ดำเนินการศึกษา Message format ของการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในปัจจุบัน และจัดทำร่างมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ของกลุ่มธนาคารนำร่อง 5 แห่ง ได้แก่ ธ.กสิกรไทย ธ.กรุงเทพ ธ.กรุงไทย ธ.ทหารไทย และ ธ.สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ดังนี้
 - Local Payment Message Format
 - Direct Debit Message Format
 - International Payment Message Format

นอกจากนี้ ธปท. ได้จัดจ้าง NECTEC เพื่อศึกษาและให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการกำหนดมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำร่างมาตรฐานกลางของกลุ่มธนาคารนำร่องมาพิจารณาปรับใช้ โดยมีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม - 15 มิถุนายน 2552

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

22

- (3) ศึกษากระบวนการชำระเงินภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งระบบ e-Banking และ e-Corporate ของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน

3) แผนงานศึกษาและทบทวนต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงิน

ธปท. ได้จัดตั้งคณะทำงานต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ (ทตน.) ประกอบด้วยผู้แทนจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) สมาคมธนาคารไทยและสมาคมธนาคารต่างชาติ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและธปท. โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีการคิดค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินอย่างเหมาะสมและมีความเป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการ รวมถึงมีส่วนช่วยสนับสนุนให้มีการใช้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น ในปีที่ผ่านมา ทตน. ได้ดำเนินการ ดังนี้

- (1) โครงการ “การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการต้นทุนการให้บริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์” โดย ทตน. ได้กำหนดขอบเขตงานและวิธีการศึกษาเพื่อวัดประสิทธิภาพการจัดการต้นทุนการให้บริการชำระเงินประเภทต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์ และนำไปสู่การผลักดันให้ธนาคารพาณิชย์แข่งขันกันเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการต้นทุนของตนมากขึ้น โดย ธปท. ได้จัดจ้างคณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเป็นผู้ดำเนินการสำรวจข้อมูลต้นทุนจากธนาคารพาณิชย์ โดยคาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จภายในครั้งแรกของปี 2552
- (2) การปรับปรุงโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการชำระเงิน เพื่อส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการ ในขณะที่ผู้ให้บริการมีทางเลือกในการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ในปี 2551 ทตน. ได้พิจารณาหลักการกำหนดค่าธรรมเนียมการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าระหว่างธนาคาร (Interbank Bulk Payment) โดยศึกษาข้อดีข้อเสียของการกำหนดค่าธรรมเนียมรูปแบบต่างๆ เปรียบเทียบกับต่างประเทศ พร้อมทั้งนำเสนอหลักการกำหนดค่าธรรมเนียมต่อ กรท. และได้รับความเห็นชอบก่อนดำเนินการให้ธนาคารพาณิชย์นำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติต่อไป

4) แผนงานกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ภายในประเทศและระหว่างประเทศ

23

รพท. ได้จัดตั้งคณะทำงานกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติด้านระบบการชำระเงิน (ทมป.) ประกอบด้วยผู้แทนจากสมาคมธนาคารไทยและสมาคมธนาคารต่างชาติ ธนาคารเฉพาะกิจ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) และ รพท. โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีการกำหนดมาตรฐานหรือแนวทางปฏิบัติร่วมกันสำหรับผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีการให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความมั่นคงปลอดภัย โดยไม่สร้างภาระให้กับผู้ให้บริการมากเกินไปเกินความจำเป็น ความสำเร็จของการดำเนินงาน มีดังนี้

- (1) รวบรวมปัญหา/อุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐ
- (2) นำเสนอประเด็นปัญหาอุปสรรคให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขหรือลดภาระของธนาคารพาณิชย์ในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และประกาศต่างๆ โดยประเด็นปัญหาที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาดำเนินการโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบแล้ว เช่น
 - 2.1) การใช้หลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-receipt ทดแทนใบเสร็จรับเงินหรือใบกำกับภาษีที่เป็นกระดาษ ซึ่งพิจารณาโดยกรมสรรพากร
 - 2.2) การใช้หลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ หรือ electronic P/N เป็นหลักฐานในการกู้ยืมเงินระหว่างธนาคาร แทนการส่งมอบตัวสัญญาใช้เงินที่ได้ถือปฏิบัติอยู่แต่เดิม ซึ่งพิจารณาโดยสมาคมธนาคารไทย
- (3) จัดทำร่างแนวปฏิบัติของธนาคารในการช่วยเหลือลูกค้ากรณีทำรายการโอนเงินระหว่างธนาคารผิดพลาด เพื่อให้ธนาคารต่างๆ มีมาตรฐานหรือแนวปฏิบัติในการให้บริการลูกค้าที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้ คาดว่าจะนำเสนอและรับฟังความคิดเห็นจากธนาคารต่างๆ ภายในไตรมาส 2 ปี 2552 ก่อนใช้เป็นแนวปฏิบัติร่วมกันต่อไป

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

24

5) แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการให้การกำกับดูแลระบบการชำระเงินและผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับของผู้ให้บริการ โดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อให้ระบบการชำระเงินมีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย สร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ใช้บริการ และสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงต่อระบบการเงินและระบบสถาบันการเงินในปี 2551 ธปท. ได้ดำเนินการ ดังนี้

- (1) ผลักดันการออกกฎหมาย โดยร่วมในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการไว้ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2549 ทั้งนี้ พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวได้ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2551 และมีผลใช้บังคับเมื่อพ้น 120 วัน นับจากวันดังกล่าว ซึ่งตรงกับวันที่ 14 มกราคม 2552 เป็นต้นไป
- (2) จัดทำร่างประกาศ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขต่างๆ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกา เพื่อใช้บังคับกับผู้ประกอบธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นร่างประกาศดังกล่าวจากผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งที่เป็นสถาบันการเงิน และที่มีไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ก่อนประกาศใช้บังคับต่อไป
- (3) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาฯ ร่วมกับคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่าน www.bot.or.th ของ ธปท. อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เตรียมการสำหรับการดำเนินการตามกฎหมาย

6) แผนงานการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต

215

ธปท. ได้จัดตั้งคณะทำงานจัดทำร่างกฎหมายระบบการชำระเงิน (ทกร.) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารต่างชาติ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และ ธปท. โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีมาตรการหรือเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงเพื่อให้การชำระเงินในระบบเป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อระบบการเงินและระบบสถาบันการเงิน โดยเฉพาะประเด็นกฎหมายเกี่ยวกับ Payment Finality และ Zero Hour Rule ในระบบการชำระเงิน โดยคณะทำงานได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการ 2 แนวทาง คือ

1. การพิจารณาปรับแก้กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน
2. การยกร่างกฎหมายระบบการชำระเงินขึ้นเป็นการเฉพาะ

ทั้งนี้ ทกร. ได้จัดให้มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องข้างต้น รวมทั้งการดำเนินการอื่นเพื่อให้ระบบการชำระเงินเป็นไปตามมาตรฐานสากลโดยมีความคืบหน้าของการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) ศึกษาวิเคราะห์ ปัญหา/อุปสรรคของระบบการชำระเงินที่สำคัญในประเทศ เช่น ระบบบาทเน็ต ซึ่งใช้สำหรับการโอนเงินมูลค่าสูง และระบบการหักบัญชี เช็ดด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
- (2) ศึกษาวิเคราะห์ระบบการชำระเงินของต่างประเทศ ตลอดจนข้อกฎหมายที่รองรับระบบการชำระเงิน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่ทำให้ต้องมีการบัญญัติกฎหมายระบบการชำระเงินขึ้นเป็นการเฉพาะ ได้แก่ การป้องกันการเกิดความเสี่ยงในระบบการชำระเงิน (Systemic risk) โดยเฉพาะการกำหนดให้มี Payment Finality และ Zero Hour Rule เพื่อสร้างความชัดเจนกรณีสมาชิกล้มละลาย การบังคับใช้ข้อสัญญา netting ตลอดจนกำหนดระบบการชำระเงินที่ต้องกำกับดูแล เป็นต้น

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

26

- (3) ศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่มีในปัจจุบัน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และติดตามความคืบหน้าในการยกร่างพระราชบัญญัติล้มละลายฉบับใหม่ของคณะกรรมการยกร่างกฎหมายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เพื่อนำเสนอปรับแก้กฎหมายให้ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับ Payment Finality และ Zero Hour Rule เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมผ่านระบบการชำระเงิน

7) แผนงานการเตรียมความพร้อมเพื่อการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับต่างประเทศ

คณะทำงานเพื่อการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับต่างประเทศ (ทชบ.) ได้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่าง ธปท. และสถาบันการเงินในการศึกษาประโยชน์และวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ จากการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับต่างประเทศในลักษณะ Payment versus Payment (PvP) รวมทั้งกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงที่เหมาะสมกับประเทศไทย และเตรียมพร้อมในการรองรับผลกระทบด้านต่างๆ ได้แก่ การดำเนินนโยบายการเงิน การดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ธุรกิจ เทคนิค และการปฏิบัติงาน ตลอดจนประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำแผนการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับต่างประเทศในการช่วยลดความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมการแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ (FX Settlement Risk) และเพิ่มประสิทธิภาพการชำระเงินข้ามประเทศ

สรุปความคืบหน้าในการดำเนินงานของคณะทำงานฯ ดังนี้

- (1) ประชุมร่วมกับผู้แทนจาก CLS และ HKMA โดยมีการนำเสนอระบบ CLS (Continuous Linked Settlement System) และระบบ USD-CHATS (USD Clearing House Automated Transfer System) เพื่อให้คณะทำงานฯ ได้ทราบข้อมูลรายละเอียดและข้อพิจารณาในการเข้าร่วมระบบ

(2) ทหารือกับธนาคารกลางที่มีระบบซึ่งเชื่อมโยงกับต่างประเทศแล้ว ได้แก่ ธนาคารกลางมาเลเซีย (ระบบ RENTAS กับระบบ USD-CHATS) และธนาคารกลางเกาหลี (ระบบ BOK-Wire กับระบบ CLS) ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับต่างประเทศ รวมทั้งขอข้อมูลจากธนาคารกลางเม็กซิโก ธนาคารกลางแห่งแอฟริกาใต้ และธนาคารกลางอิสราเอลเพื่อประกอบการพิจารณาเข้าร่วมระบบ

(3) ธปท. ศึกษาผลกระทบการเชื่อมโยงกับการดำเนินนโยบายของ ธปท. และสถาบันการเงินจัดทำการศึกษาผลกระทบกับส่วนงานต่างๆ ภายใน Business Analysis ของ CLS

(4) ทหารือกับคณะทำงานฯ เกี่ยวกับประโยชน์และผลกระทบจากการเชื่อมโยงระบบตลอดจนการบริหารความเสี่ยงการชำระดุลธุรกรรม FX และความเห็นต่อแนวทางการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูล รายละเอียด และประเด็นพิจารณาที่เกี่ยวข้องต่อการเชื่อมโยงระบบ

สำหรับแนวทางการดำเนินงานของคณะทำงานฯ ในปี 2552 จะเป็นการสรุปความคิดเห็นของธนาคารพาณิชย์ในคณะทำงานฯ ตลอดจนหารือร่วมกับ CLS และธนาคารกลางอื่นๆ รวมทั้งส่วนงานภายในเพื่อกำหนดแนวทางการเชื่อมโยงระบบที่เหมาะสมร่วมกันและจัดทำแผนงานเสนอคณะกรรมการระบบการชำระเงินต่อไป

8) แผนงานการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในกลุ่ม ASEAN และบางประเทศในแถบเอเชีย

โครงการ ASEANPay เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน เพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าและการลงทุนในภูมิภาคให้มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในตลาดโลก การดำเนินการในระยะแรกประกอบด้วยกลุ่มประเทศนาร่อง 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

28

ในช่วงปี 2551 ได้มีการดำเนินการดังนี้

- (1) ประชุมคณะกรรมการ Steering Committee เมื่อวันที่ 24-25 เมษายน 2551 ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหารือประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1.1) พิจารณาร่างกรอบการดำเนินงาน ASEANPay (ASEANPay Standards Framework) ซึ่งครอบคลุมนโยบาย กฎระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง มาตรการป้องกันการฟอกเงิน โครงสร้างค่าธรรมเนียม รวมทั้งการบริหาร ความเสี่ยงของการโอนเงินและการชำระดุลระหว่างประเทศ ซึ่งธนาคาร กลางประเทศสิงคโปร์เป็นผู้ดำเนินการปรับแก้ร่างกรอบการดำเนินงาน ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ Steering Committee และ Network Service Providers ของประเทศสมาชิก และมีมติให้ ธนาคารกลางแต่ละประเทศจัดส่งกรอบการดำเนินงานให้ Network Service Providers โดยถือว่าการดำเนินการในส่วนของการกรอบ การดำเนินงาน ASEANPay เสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งมีมติให้เพิ่มประเทศ ฟิลิปปินส์เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ Steering Committee

นอกจากนี้ ได้มีการพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระบบ ATM ระหว่างประเทศในส่วนของความลับของข้อมูล การระบุวัตถุประสงค์ การโอนเงิน และการแสดงเอกสารหลักฐานการโอนเงิน รวมทั้งได้มีการ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางการชำระเงินระหว่างประเทศอื่นๆ เช่น การโอนเงินผ่านโทรศัพท์มือถือและ Internet

- 1.2) ในการประชุมร่วมกับ Network Service Providers ของประเทศสมาชิก ได้มีการพิจารณาประเด็นต่างๆ อาทิ การรับสมาชิกใหม่ การเข้าร่วมของ สถาบันการเงินในแต่ละประเทศ การขยาย Asian Payment Network (APN) ไปยังประเทศอื่นๆ และแผนงานในอนาคต นอกจากนี้ ได้เชิญ ผู้เชี่ยวชาญจากบริษัท Edgar, Dunn & Company นำเสนอเกี่ยวกับ พัฒนาการของการชำระเงินระหว่างประเทศในปัจจุบันและผลกระทบ ต่อประเทศในกลุ่มอาเซียน

(2) ธปท. ได้หารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผ่อนคลायกฎระเบียบ ความคุ้มครองการแลกเปลี่ยนเงินรองรับการโอนเงินระหว่างประเทศผ่านระบบ ATM ซึ่งฝ่ายกำกับกำกับการแลกเปลี่ยนเงินและสินเชื่อ เห็นควรผ่อนผันระเบียบดังกล่าว โดยกำหนดให้นิติบุคคลรับอนุญาตไม่ต้องเรียกเอกสารหลักฐานจากผู้โอนเงิน ระหว่างประเทศ ผ่านระบบ ATM เมื่อมีการโอนเงินไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์ สรอ. ต่อรายการ และไม่เกิน 2,500 ดอลลาร์ สรอ. ต่อวันต่อผู้โอนแต่ละราย โดย ธนาคารสมาชิก และบริษัท เนชั่นแนล โอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด ต้องมีระบบพร้อม ให้บริการ และต้องสามารถจัดทำข้อมูลเพื่อรายงานให้ ธปท. ทราบตามที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความร่วมมือด้านการโอนเงินระหว่างประเทศและ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้โอนเงินรายย่อย

9) แผนงานการพัฒนาการชำระเงินที่สนับสนุนการค้าและการลงทุน ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีทางเลือกเพิ่มเติมในการชำระเงินผ่านระบบธนาคาร พาณิชย์ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่ง ธปท. ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานโครงการพัฒนาระบบ การชำระเงินเพื่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ในส่วนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องใน ธปท. อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานของธนาคารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ ความต้องการของหน่วยงานภาคเอกชนทั้งจากสถาบันการเงินและผู้ประกอบการ ค้าขายแดน ธปท. จึงได้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาโครงการพัฒนาระบบการชำระเงินเพื่อ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (ปพข.) ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากสมาคมธนาคารไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย โดยมี เป้าหมายเพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาระบบการชำระเงิน และสนับสนุนการ ทำการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงส่งเสริม ให้มีการใช้ระบบการชำระเงินมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ ธปท. ได้รับข้อสังเกตและ ข้อเสนอแนะจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

310

ในปีที่ผ่านมา ปพข. ได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคในการทำการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการชำระเงิน โดยสาระสำคัญพบว่าผู้ประกอบการประสงค์ให้มีการสนับสนุนการโอนเงินบาทหรือเงินสกุลประเทศเพื่อนบ้านผ่านบัญชีธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่การค้าของทั้งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ค้าเงินเข้าสู่ระบบ โดยในประเด็นดังกล่าว ธปท. ได้ดำเนินการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างธนาคารพาณิชย์ของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะธนาคารคู่ค้าเพื่อให้ผู้ประกอบการค้าขายแดนสามารถใช้บริการชำระเงินผ่านระบบธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่การค้าในประเทศของตนได้

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาและอุปสรรคในด้านอื่นๆ เช่น อุปสรรคในการค้าซึ่งเกิดจากโครงสร้างภาษี กฎระเบียบและมาตรการนำเข้าและการลงทุนของประเทศคู่ค้า ในขณะที่ผู้ประกอบการยังเห็นว่าการสนับสนุนและส่งเสริมการค้าการลงทุนให้แก่กลุ่มทุนไทยที่ประสงค์จะไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ปพข. จะนำเสนอประเด็นดังกล่าวให้แก่ส่วนงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.2.1 โครงการเกี่ยวกับระบบบาทเน็ตที่ได้ดำเนินการในปี 2551

(1) การดำเนินการในปี 2551 ของคณะที่ปรึกษาระบบบาทเน็ต

ธปท. ได้ขอความร่วมมือจากสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารต่างชาติ และสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ ตั้งแต่ปี 2550 ในการส่งตัวแทนเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะที่ปรึกษาระบบบาทเน็ต (BAHTNET Advisory Group) เพื่อร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงระบบบาทเน็ตให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการบาทเน็ต และระบบการเงินของประเทศ โดยกำหนดการประชุมร่วมกันอย่างน้อยทุก 4 เดือนหรือเมื่อมีความจำเป็น

ในปี 2551 คณะที่ปรึกษาระบบบาทเน็ตซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากสถาบันการเงินจำนวน 11 สถาบันมีข้อสรุปในประเด็นต่างๆ จากการประชุมร่วมกัน ดังนี้

- ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อมาตรการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement : SRS)
- ความเห็นในการปรับปรุงค่าธรรมเนียมและค่าปรับในระบบบาทเน็ต
- แนวทางการคิดค่าธรรมเนียมการขยายเวลาให้บริการระบบบาทเน็ต
- แนวทางการขยายเวลา cut-off time อุดหนุนโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม

(2) การปรับปรุงการคิดค่าธรรมเนียมระบบบาทเน็ต

ในปี 2551 ธปท. ได้พิจารณาทบทวนการกำหนดค่าธรรมเนียมระบบบาทเน็ต โดยหารือร่วมกับคณะที่ปรึกษาระบบบาทเน็ต เพื่อกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าปรับให้มีความเหมาะสม ซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2551 ดังนี้

2.1) เพื่อให้การดำเนินการในระบบบาทเน็ตเป็นไปตามกรอบเวลาที่กำหนดและไม่ส่งผลกระทบต่อระบบอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับระบบบาทเน็ต อาทิ การเชื่อมโยงกับบริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) เพื่อการชำระราคาหลักทรัพย์ เป็นต้น ธปท. ได้ออกประกาศ ธปท.ที่ สรข. 3/2551 เรื่อง ค่าธรรมเนียมบริการบาทเน็ต (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2) เพื่อกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจากผู้ให้บริการบาทเน็ตกรณีที่มีการแจ้งขอขยายเวลาการให้บริการบาทเน็ตนอกเหนือไปจากกำหนดเวลาการให้บริการปกติ

2.2) ธปท. ได้ออกประกาศ ธปท. ที่ สรข. 4/2551 เรื่อง ค่าปรับบริการบาทเน็ตกรณีการให้บริการโอนเงินพร้อมกันหลายฝ่าย (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1) เพื่อยกเลิกการคิดค่าปรับจากสถาบันผู้โอน/รับโอนเงิน กรณีชำระดุลล่าช้าเกินกว่า 3 ครั้งใน 1 เดือน อันเป็นการลดภาระของสถาบันผู้โอน/รับโอนเงิน และลดความซับซ้อนในการคิดค่าปรับบริการบาทเน็ต

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

32

2.3) เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายการเงินของ ธปท. และการบริหารสภาพคล่องของสถาบันการเงินหลังการปิดตลาดซื้อคืน ธปท. ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ธปท. ได้ออกประกาศ ธปท. ที่ สรข. 5/2551 เรื่อง เกณฑ์การดำรงเงินสภาพคล่องระหว่างวัน (ILF) และสัดส่วนในการโอนเงินผ่านบาทเน็ต (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1) เพื่อยกเว้นไม่นำธุรกรรมซื้อขายพันธบัตรกับ ไพรมารี ดีลเลอร์ (Primary Dealer) โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนหรือซื้อคืนด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Bilateral Repo) มารวมคิดเป็นฐานในการคำนวณเกณฑ์สัดส่วนการโอนเงินในวันนั้น

(3) การออกประกาศเพื่อรองรับการปรับปรุงระบบชำระดุลกลาง

ธปท. ได้ออกประกาศ ธปท. ที่ สรข. 7/2551 เรื่องบริการโอนเงินพร้อมกันหลายฝ่าย ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 เพื่อรองรับผลการปรับปรุงระบบชำระดุลกลาง (Central Settlement System : CSS) ที่เพิ่มบริการให้สถาบันผู้ส่งคำสั่งสามารถส่งคำสั่งโอนเงินพร้อมกันหลายฝ่ายเพื่อชำระดุลในระบบบาทเน็ต โดยส่งคำสั่งที่มีรายละเอียดข้อมูลการชำระดุลมากขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้บริการบาทเน็ตสามารถเรียกดูรายละเอียดการชำระดุลกับสถาบันคู่กรณีได้

(4) การปรับปรุงประกาศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการรักษาความปลอดภัยในการรับและส่งข้อความของสวิฟต์

เนื่องจาก สวิฟต์ (S.W.I.F.T.) มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการรักษาความปลอดภัยในการรับและส่งข้อความของสวิฟต์จากการแลกเปลี่ยน Bilateral Key Exchange (BKE) เป็นวิธีการ Relationship Management Application (RMA) ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้ใช้บริการบาทเน็ตที่ใช้ช่องทางสวิฟต์ในการรับและส่งคำสั่งโอนเงินหรือข้อความอื่นผ่านระบบบาทเน็ต ธปท. จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมประกาศที่เกี่ยวข้อง คือ ประกาศ ธปท. ที่ สรข. 9/2551 เรื่องพิธีปฏิบัติกรณีสวิฟต์ขัดข้อง การยกเลิกคำสั่งโอนเงิน และการแลกเปลี่ยน KEY ของสวิฟต์ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2551 เป็นต้นไป

(5) การขยายเวลา cut-off time ของรายการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามผ่านระบบบาทเนต

33

เพื่อส่งเสริมให้ผู้ให้บริการระบบบาทเนตสามารถตอบสนองความต้องการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตของลูกค้าผู้ให้บริการมากยิ่งขึ้น ธปท. ได้ออกหนังสือเวียนที่ ฝรช.12(ว) 79/2551 เรื่อง กำหนดเวลา cut-off time และแนวทางปฏิบัติสำหรับการให้บริการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามผ่านระบบบาทเนต โดยมีสาระสำคัญคือให้ขยายกำหนดเวลา cut-off time สำหรับการรับคำสั่งโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามผ่านระบบบาทเนตสำหรับรายการลูกค้าในประเทศจากเดิมกำหนดเวลา 14.30 น. เป็น 15.00 น. ส่วนรายการลูกค้าผู้มีถิ่นฐานนอกประเทศยังคงเวลา cut-off time เดิมคือ 15.30 น. โดยให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม 2552 เป็นต้นไป

(6) การจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเนต

ธปท. ได้กำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงในระบบบาทเนตโดยให้ผู้ให้บริการระบบบาทเนตดำรงตราสารหนี้เพื่อเป็นหลักประกันสุดท้ายสำหรับการชำระดุล (Securities Requirement for Settlement: SRS) เพื่อรองรับความเสี่ยงจากการชำระดุลในลักษณะ Net Settlement ซึ่งเป็นการชำระดุลพร้อมกันหลายฝ่าย (Multi-lateral Funds Transfer: MFT) เช่น การชำระดุลการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร และการชำระดุลของธุรกรรมโอนเงินรายย่อย เป็นต้น เนื่องจากหากมีสมาชิกรายใดรายหนึ่งในวงชำระดุลไม่สามารถชำระดุลได้ อาจส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงสมาชิกรายอื่นๆในระบบ จนเกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง (Systemic Risk) และเพื่อให้มั่นใจว่าการชำระดุลจะเสร็จสมบูรณ์ได้ภายในวันนั้น โดย ธปท. อยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการรองรับและมีกำหนดจะเริ่มใช้มาตรการในปี 2552

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

34

1.2.2 โครงการพัฒนาระบบ Imaged Cheque Clearing and Archive System (ICAS)

ในปี 2551 ธปท. มีโครงการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System : ICAS) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร โดยใช้ภาพเช็คในการเรียกเก็บแทนตัวเช็คได้ทั่วประเทศ

ระบบ ICAS ประกอบด้วย 2 ระบบงานย่อย ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็คโดยใช้ข้อมูลและภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บ (Imaged Cheque Clearing System : ICS) และระบบการจัดเก็บรักษาภาพเช็คอิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารทางการเงินอื่นที่เกี่ยวข้อง (Image Archive System : IAS) โดยมีความคืบหน้าการดำเนินการ ดังนี้

- (1) ธปท. ได้จัดประชุมคณะทำงานปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการหักบัญชีเช็คและธนาคารสมาชิก เพื่อชี้แจงนโยบายการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็ค รวมทั้งหารือและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและแผนการพัฒนาระบบ ICAS รวมทั้ง การเตรียมความพร้อมด้านระบบงานของธนาคารสมาชิก เพื่อให้สอดคล้องกับแผนงานที่ ธปท. กำหนด
- (2) ธปท. ได้ประกาศมาตรฐานเช็ค Image Friendly และมาตรฐานภาพเช็ค รวมทั้งแผนงานการเริ่มใช้มาตรฐานดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2551 โดยมาตรฐานเช็ค Image Friendly ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป
- (3) ธปท. ได้รวบรวมรายละเอียดความต้องการเบื้องต้นของระบบงานทั้งด้านธุรกิจและเทคนิค เพื่อจัดทำ Terms of Reference (TOR) และจัดหาผู้พัฒนาระบบงาน
- (4) คณะอนุกรรมการกำกับดูแลธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ได้นำเสนอโครงการ ICAS ที่ ธปท. เป็นผู้ดำเนินการ เป็นโครงการนำร่อง (Model Application) ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นรูปธรรมต่อคณะกรรมการธุรกรรม

ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นแนวทางและมาตรฐานที่น่าเชื่อถือและสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

4.1) คณะอนุกรรมการมาตรฐาน พัฒนา และวิจัย เกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ระหว่างกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำ และแปลงเอกสารและข้อความที่มีอยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์

4.2) คณะอนุกรรมการโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายได้พิจารณาและให้ความเห็นต่อการใช้ภาพเช็คเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีแทนการใช้เช็คต้นฉบับ

(5) ธปท.ร่วมกับคณะทำงานย่อยธนาคารสมาชิกอยู่ระหว่างพิจารณากำหนดมาตรฐาน Image Quality Assurance (IQA) ในการตรวจสอบคุณภาพของภาพเช็คที่ส่งเรียกเก็บในระบบ ICAS

ทั้งนี้ ธปท. ได้ว่าจ้างบริษัท โอบีเอ็ม ประเทศไทย จำกัด บริษัท โอจีเอ ซีนคอม จำกัด และบริษัท เอ็มเอสแอลซอฟต์แวร์ (ไทยแลนด์) จำกัด พัฒนาระบบ ICAS โดยคาดว่าจะเริ่มใช้งานระบบ ICAS ได้ในปลายปี 2552 และขยายการใช้งานระบบ ICAS ไปทั่วประเทศภายในปี 2555

1.2.3 โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบชำระดุลกลาง (Central Settlement System Enhancement)

ธปท. ได้ดำเนินการปรับปรุงระบบชำระดุลกลาง ตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบชำระดุลกลางซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี 2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการชำระดุล การหักบัญชีพร้อมกันหลายฝ่าย (Multilateral Funds Transfer: MFT) ให้กับธุรกรรมทางการเงินของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและการบริหารเงินของสมาชิก โดยในปี 2551 ธปท. ได้ดำเนินการพัฒนาและทดสอบระบบ พร้อมทั้งจัดประชุมชี้แจงและอบรมการใช้งานให้กับธนาคารสมาชิก และเริ่มใช้งานตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

36

1.2.4 โครงการตัวร่วม

ผู้แทนจาก ธปท. เข้าร่วมในคณะกรรมการกำกับการศึกษาการใช้ระบบตัวร่วม (Common Ticketing) เพื่อส่งเสริมการเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชน และการจัดตั้งศูนย์หักบัญชีกลางเพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้ระบบตัวร่วม ตลอดจนศึกษาการใช้บัตรโดยสารภายใต้มาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ผู้ให้บริการปัจจุบันและผู้ให้บริการในอนาคตสามารถใช้ตัวโดยสารร่วมกันได้ ทั้งนี้ ตัวโดยสารร่วมดังกล่าวจะสามารถใช้ได้ระหว่างผู้ให้บริการขนส่ง และสามารถนำไปใช้กับร้านค้าต่างๆ นอกธุรกิจขนส่งในลำดับต่อไป

1.2.5 โครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks)

ในปีที่ผ่านมา ธปท. ได้เข้าร่วมประชุม EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems (WGPSS) 2 ครั้ง คือ 18th EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems ระหว่างวันที่ 13-14 มีนาคม 2551 ที่กรุงเทพมหานคร ซึ่ง ธปท. ได้เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุม และ 19th EMEAP Working Group on Payment and Settlement Systems ระหว่างวันที่ 22-23 กันยายน 2551 ที่เมืองโอ๊คแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ ในการประชุมทั้ง 2 ครั้ง มีการหารือในประเด็นสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวกับระบบการชำระเงิน เช่น ผลกระทบต่อประเทศสมาชิก EMEAP กรณีสถาบันการเงินขนาดใหญ่หลายแห่งของประเทศสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาล้มละลายหรือขาดสภาพคล่อง ความคืบหน้าและแผนการดำเนินงานของคณะทำงานย่อยต่างๆ เช่น การสำรวจการจัดการกรณีเกิดวิกฤตการณ์ (Crisis Management survey) เพื่อเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของวิกฤตการณ์ต่อระบบการชำระเงินเพื่อให้ประเทศสมาชิกได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและรับมือกับวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้ โดยมีคณะทำงานย่อยต่างๆ ได้แก่ คณะทำงานย่อยจัดการบริหารความเสี่ยงระบบการชำระเงิน คณะทำงานย่อยกำกับดูแลระบบการชำระเงินและคณะทำงานย่อยมาตรฐานระบบการชำระเงิน โดยมีการหารือในประเด็นต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและป้องกันความเสี่ยงต่างๆ อันจะเกิดต่อระบบการชำระเงินของประเทศสมาชิก ทั้งนี้ การจัดประชุม WGPSS ครั้งที่ 20 จะจัดขึ้นในราวเดือนมีนาคม 2552 ที่เมืองเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน

1.3 ด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

37

1.3.1 การบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2551 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2552 เป็นต้นไป โดย ธปท. เป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตาม พ.ร.ฎ.ฯ นี้

ธปท. ได้จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับ พ.ร.ฎ.ฯ และรับฟังความคิดเห็นร่างประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ภายใต้การควบคุม ดูแลของกฎหมายฉบับนี้ ทั้งที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) และไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) เมื่อวันที่ 3 และ 7 พฤศจิกายน 2551 รวมทั้งได้นำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงร่างประกาศให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดย ธปท. ได้เรียนเสนอร่างประกาศให้คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

การควบคุมดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ภายใต้ พ.ร.ฎ.ฯ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดจากการประกอบธุรกิจกล่าวคือ บัญชี ก เป็นธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบ บัญชี ข เป็นธุรกิจบริการที่ต้องขอขึ้นทะเบียน และบัญชี ค เป็นธุรกิจบริการที่ต้องได้รับใบอนุญาตก่อนให้บริการ สำหรับการยื่นแบบการแจ้งให้ทราบแบบการขึ้นทะเบียน หรือแบบการขอใบอนุญาตนั้น กรณีที่เป็นผู้ให้บริการรายเดิม ซึ่งให้บริการอยู่ก่อนวันที่ พ.ร.ฎ.ฯ มีผลใช้บังคับ (กล่าวคือก่อนวันที่ 14 มกราคม 2552) สามารถยื่นเอกสารได้ ตั้งแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 ถึงวันที่ 16 มีนาคม 2552 หากไม่ยื่นแบบฯ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว จะสามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้จนถึงวันที่ 13 พฤษภาคม 2552 ส่วนผู้ให้บริการรายใหม่ ซึ่งให้บริการหลังวันที่ พ.ร.ฎ.ฯ มีผลใช้บังคับ สามารถยื่นเอกสารได้ตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2552 เป็นต้นไป

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

38

1.3.2 การกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money)

ธปท. กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่เป็น Non-bank ซึ่งได้รับอนุญาตตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 6 ราย โดยในปี 2551 ผู้ประกอบการธุรกิจ e-Money ที่ได้รับอนุญาตดังกล่าวได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจตามที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ ในปี 2551 ได้มีการร้องเรียนเกี่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่ง ธปท. อยู่ระหว่างดำเนินการติดตามตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมาย

1.4 ทิศทางของบริการชำระเงินในอนาคต

การพัฒนารูปแบบการชำระเงินโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการเพิ่มความสะดวกสำหรับผู้ให้บริการและลดต้นทุนของผู้ให้บริการ โดยสื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มจะเติบโตมากขึ้น โดยเฉพาะการชำระเงินผ่านบัตรเครดิตและโทรศัพท์เคลื่อนที่

การใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าและบริการมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดยธนาคารพาณิชย์ได้ออกบัตรเดบิตมาทดแทนบัตรเอทีเอ็ม พร้อมกับมีการส่งเสริมการขายในรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคเห็นประโยชน์จากการใช้บัตรเดบิตแทนการใช้เงินสด ทั้งในด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย แม้ปัจจุบันการใช้บัตรเดบิตจะมีปริมาณการใช้ไม่มากนักเทียบกับบัตรเครดิต แต่หากมีบริการใหม่ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและร้านค้า เช่น การพัฒนาเครือข่ายบัตรเดบิตในประเทศที่มีค่าธรรมเนียมการรับบัตรของร้านค้าต่ำลง และสามารถรองรับการทำรายการด้วยบัตรเอทีเอ็มได้ ก็จะสนับสนุนให้การใช้การชำระเงินผ่านบัตรเครดิตมีปริมาณมากขึ้น

การชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือ Mobile Payment เป็นการชำระเงินอีกรูปแบบหนึ่งที่ยังคงจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงที่ผ่านมาผู้ให้บริการหลายรายได้พัฒนาบริการ Mobile Payment ในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำรายการผ่านระบบตอบรับอัตโนมัติ (IVR) การส่งข้อความสั้น (SMS) และการเชื่อมต่อเข้าสู่อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (WAP/GPRS) รวมถึงมีกระบวนการตัดเงินชำระค่าสินค้าหรือบริการที่หลากหลาย ได้แก่ การตัดเงินผ่านบัญชีธนาคาร ผ่านบัตรเครดิต (Credit Card) และผ่านกระเป๋าสตางค์อิเล็กทรอนิกส์ (e-purse) เป็นต้น

โอกาสของธุรกิจการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ในอนาคต มาจากปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ ความต้องการของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ต้องการความสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการใช้บริการ แนวโน้มการขยายตัวของการใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ตลอดจนการแข่งขันของผู้ให้บริการเครือข่ายที่มีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ยังให้ความสำคัญกับการให้บริการผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่มากขึ้น ในฐานะที่เป็นเครื่องมือช่วยให้ลูกค้าจำนวนมากสามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายขึ้น และลดปริมาณการให้บริการผ่านสาขาของธนาคาร และตู้ ATM ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่า

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะสนับสนุนการพัฒนาบริการการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยเฉพาะเทคโนโลยีไร้สัมผัส (Contactless) เทคโนโลยีคลื่นความถี่วิทยุเพื่อระบุลักษณะเฉพาะของวัตถุแต่ละชิ้น (Radio Frequency Identification-RFID) และเทคโนโลยี NFC (Near Field Communication) ที่สามารถรับส่งข้อมูลในลักษณะสองทาง (2-way communication) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่จะช่วยอำนวยความสะดวก รวดเร็วในการชำระเงิน และเพิ่มช่องทางการให้บริการการชำระเงินสำหรับธุรกิจต่างๆ ได้กว้างขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจขนส่งมวลชนที่ต้องการความเร็วในการชำระเงิน เช่น รถไฟฟ้า รถโดยสารประจำทาง เป็นต้น การให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G ที่เพิ่มความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลได้มากขึ้น เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การทำธุรกรรมทางการเงินและการชำระเงินมีประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลมากขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในการทำรายการชำระเงิน รวมถึงใช้บริการมากขึ้น

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

40

ผลกระทบของปัจจัยทางสังคมและเทคโนโลยีที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่งผลต่อผู้ให้บริการการชำระเงินโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ต้องปรับตัวและปรับแผนกลยุทธ์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยภายนอกด้านอื่นที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดการปรับตัวดังกล่าว โดยธนาคารพาณิชย์ต้องให้ความสำคัญกับเรื่องต้นทุนการให้บริการและอัตราค่าบริการชำระเงินมากขึ้น ได้แก่

1. ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจโลก

ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจส่งผลกระทบโดยตรงต่อการหดตัวของรายได้อย่างรุนแรง ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องให้ความสำคัญกับการลดค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการชำระเงินที่เน้นการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อทดแทนการใช้เงินสดและเช็คที่มีต้นทุนในการให้บริการที่สูงกว่า ซึ่งในระยะยาวจะส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถลดต้นทุนการให้บริการได้อย่างมาก แม้ว่าในระยะแรกต้องมีการลงทุนด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีเป็นมูลค่าสูงก็ตาม

2. บทบาทของรัฐบาลและธนาคารกลางต่อเรื่องอัตราค่าบริการชำระเงิน

ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลและธนาคารกลางในประเทศต่างๆ มักไม่เข้ามามีบทบาทดูแลอัตราค่าบริการชำระเงินอย่างใกล้ชิดและปล่อยให้เป็นเรื่องของกลไกตลาด โดยจะทำการดูแลให้ธนาคารพาณิชย์มีการเปิดเผยข้อมูลค่าบริการแก่ผู้ให้บริการได้รับทราบเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา รัฐบาลและธนาคารกลางในหลายประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลอัตราค่าบริการมากขึ้น เนื่องจากกลไกตลาดไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ใช้บริการได้รับความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมจากค่าบริการที่ไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ รัฐบาลและธนาคารกลางยังได้เข้ามาดูแลโครงสร้างของตลาดบริการชำระเงินให้การแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการเป็นไปอย่างสมบูรณ์มากขึ้น สำหรับบริการที่ภาครัฐให้ความสำคัญเข้ามากำกับดูแลส่วนใหญ่จะเป็นบริการชำระเงินรายย่อยที่กระทบผู้ใช้บริการในวงกว้าง ได้แก่ การใช้บัตรเอทีเอ็ม บัตรเครดิต และบัตรเดบิต เป็นต้น โดยตัวอย่างประเทศที่ทำการกำกับดูแลอัตราค่าบริการชำระเงิน ได้แก่ ออสเตรเลีย กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา สเปน อิสราเอล เม็กซิโก นิวซีแลนด์ โปแลนด์ และเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

3. กระแสเรียกร้องของผู้ใช้บริการต่ออัตราค่าบริการที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น

การเรียกร้องของผู้ใช้บริการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องค่าบริการมีมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกา กลุ่มผู้ค้าปลีกซึ่งมีห้างสรรพสินค้า Wal-Mart เป็นแกนนำได้ทำการฟ้องร้องบริษัทบัตรเครดิต VISA ในประเด็นที่เกี่ยวกับค่าบริการ เป็นผลให้ทาง VISA ต้องยอมเจรจายอมความ โดยต้องยอมลดค่าบริการและชดเชยค่าเสียหายแก่กลุ่มผู้ค้าปลีกในที่สุด

แม้ว่าในปัจจุบัน เทคโนโลยีที่ได้มีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคจะยังมีข้อจำกัดในการเข้ามาแทนที่การชำระเงินแบบเดิม และเงินสดและเช็คยังคงเป็นทางเลือกที่ผู้บริโภคคุ้นเคย อย่างไรก็ตาม อัตราการใช้สื่อการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สูงขึ้นและความตื่นตัวของทั้งผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง การให้ความสนใจเกี่ยวกับอัตราค่าบริการที่ไม่เหมาะสม นับว่าเป็นแนวโน้มที่ดีและเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญสำหรับการพัฒนารูปแบบการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing System)

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็ค คือ ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารโดยใช้ข้อมูลและภาพเช็คในกระบวนการเรียกเก็บแทนการใช้ตัวเช็ค โดยธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ Capture ข้อมูลและภาพเช็คตามมาตรฐานที่ระบบกำหนด และส่งภาพเช็คพร้อมข้อมูลเช็คไปเรียกเก็บยังธนาคารผู้จ่ายผ่านระบบโดยธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บเป็นผู้เก็บรักษาตัวเช็คแทนธนาคารผู้จ่าย

ภาพเช็คที่ใช้ในกระบวนการเรียกเก็บจะถูกเก็บไว้ในระบบจัดเก็บภาพเช็ค ซึ่งเป็นระบบกลางที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับได้ ส่วนใหญ่ในประเทศต่างๆ ระบบดังกล่าวจะดำเนินการโดยธนาคารกลางของแต่ละประเทศ นอกจากนั้นในบางประเทศสามารถใช้ภาพเช็คเป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้ด้วย ทำให้สามารถทำลายตัวเช็คได้ภายหลังกระบวนการเรียกเก็บ

การดำเนินการระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเรียกเก็บเงินตามเช็คและการเก็บรักษาตัวเช็คในระยะยาว นอกจากนั้นยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียกเก็บเงินตามเช็ค เนื่องจากการใช้ภาพเช็คแทนตัวเช็คในการเรียกเก็บจะทำให้ง่ายต่อการจัดการ การส่งเรียกเก็บ และการเรียกดูข้อมูล

1. สิงคโปร์

ระบบ Cheque Truncation System (CTS) ของประเทศสิงคโปร์ เริ่มใช้งานเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2546 โดยเป็นความคิดริเริ่มร่วมกันระหว่าง Monetary Authority of Singapore (MAS) Singapore Clearing House Association (SCHA) และ Association of Banks in Singapore (ABS) ซึ่งอยู่บนเงื่อนไขความจำเป็นที่ต้องพัฒนาระบบงานใหม่เพื่อทดแทนระบบเดิมที่ใช้งานมานานกว่า 10 ปี

1.1 รูปแบบการส่งและรับข้อมูล

43

ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ Capture ข้อมูลและภาพเช็คเรียกเก็บส่งเข้าระบบ CTS แต่สำหรับรอบเช็คคืนธนาคารผู้จ่ายจะส่งเฉพาะข้อมูลเข้าระบบเท่านั้น โดยภาพเช็คคืนจะถูกดึงจากระบบ เพื่อรวมเข้ากับข้อมูลและส่งกลับไปยังธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บสำหรับเช็ครับเข้าทั้งรอบปกติและรอบคืน ระบบจะส่งข้อมูลและภาพเช็คให้แก่ธนาคารผู้รับ เพื่อสามารถนำไปดำเนินการต่อได้ทันที

ในกรณีเช็คคืนธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บจะไม่คืนตัวเช็คให้แก่ลูกค้าแต่คืนเป็นเอกสาร IRD (Imaged Return Document) ซึ่งมีฐานะทางกฎหมายเทียบเท่าเช็คคืนต้นฉบับ ซึ่งข้อดีของการใช้ IRD คือ ลดภาระแรงงานในการจัดการตัวเช็คคืนและป้องกันการ Capture เช็คเข้าระบบมากกว่าหนึ่งครั้ง

1.2 เวลาการปฏิบัติงาน

ระบบ CTS เปิดให้บริการเรียกเก็บเช็คสัปดาห์ละ 6 วัน คือ วันจันทร์-เสาร์ โดยวันจันทร์-ศุกร์ ให้บริการเรียกเก็บเช็ควันละ 2 รอบ คือ รอบ Mid-day Cheque Clearing และรอบ End-of-day Cheque Clearing สำหรับวันเสาร์ให้บริการเรียกเก็บเช็คเพียงรอบเดียว คือ รอบ End-of-day Cheque Clearing สำหรับการชำระดุลจะเกิดขึ้นในวันทำการถัดจากวันที่ส่งข้อมูลเข้าเรียกเก็บในระบบ โดยในวันจันทร์-ศุกร์ จะมีการชำระดุล 2 รอบ คือ รอบที่ 1 เวลา 15.45 น. โดยนำรอบเช็คคืนรวมกับรอบ Mid-day Cheque Clearing และรอบที่ 2 เวลา 18.15 น. ซึ่งเป็นข้อมูลเฉพาะรอบ End-of-day Cheque Clearing สำหรับวันเสาร์จะชำระดุลเพียงรอบเดียวในเวลา 14.30 น. โดยนำรอบเช็คคืนรวมกับรอบ End-of-day Cheque Clearing หลังจากที่ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บได้รับข้อมูลเช็คคืนรับเข้าเรียบร้อยแล้ว จะทำการปลด hold บัญชีลูกค้าเพื่อให้สามารถใช้จ่ายเงินได้ประมาณเวลา 14.00 น.

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานระบบ

(1) ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเรียกเก็บเงินตามเช็ค ได้แก่ ค่าแรงงานในการจัดการตัวเช็คทั้งในส่วน of เช็คเรียกเก็บและเช็คคืน ค่าขนส่งและค่าจัดเก็บตัวเช็ค

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

44

(2) ลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินตามเช็คสกุลดอลลาร์ จากระบบเดิมที่ใช้เวลา 2 วันทำการ เหลือ 1 วันทำการ

(3) ธนาคารสมาชิกสามารถเปิดให้บริการเรียกเก็บเงินตามเช็คต่างธนาคารแบบเร่งด่วนโดยลูกค้าผู้ใช้บริการนี้ต้องเสียค่าธรรมเนียมในอัตราพิเศษ

(4) เป็นพื้นฐานในการพัฒนาบริการด้านธนาคารใหม่ๆ ซึ่งใช้เทคโนโลยี Image ได้แก่ บริการด้าน Internet Banking และ Cheque Deposit Machine

2. ฮองกง

การหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในระยะแรกเป็นการดำเนินการโดย Hong Kong and Shanghai Banking Corporation Limited (HSBC) ต่อมา Hong Kong Monetary Authority (HKMA) ได้จัดตั้ง Hong Kong Interbank Clearing Limited (HKICL) เมื่อเดือนพฤษภาคม 2538 เป็น Private Sector โดย HKMA ถือหุ้น 50% และ Hong Kong Association of Banks (HKAB) ถือหุ้น 50% เพื่อให้บริการหักบัญชีระหว่างธนาคารแก่ธนาคารในฮ่องกง

ระบบ Cheque Imaging and Truncation System (CITS) ได้เริ่มใช้งานเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2547 ซึ่ง HKMA เป็นผู้ให้นโยบายในการพัฒนา กำกับดูแล และผลักดันให้มีการดำเนินการระบบ CITS รวมทั้งรับผิดชอบการดำเนินการด้านกฎหมาย โดยที่ HKICL และ HKAB ได้ร่วมมือกันวางแผนและพัฒนาระบบงาน

2.1 รูปแบบการส่งและรับข้อมูล

ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บที่มีความพร้อมในการ Capture ข้อมูลและภาพเช็ค จะทำการ Capture ข้อมูลและภาพเช็คเพื่อส่งเข้าระบบด้วยตนเอง แต่สำหรับธนาคารที่ไม่มีความพร้อมจะขนส่งตัวเช็คไปให้ศูนย์หักบัญชีฯ เพื่อทำการ Capture ข้อมูลและภาพเช็คและส่งเข้าระบบแทน สำหรับเช็คที่มีมูลค่าสูง (ตั้งแต่ 20,000 HKD หรือประมาณ 100,000 บาท) หรือเช็คที่มีข้อสงสัย ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บที่ Capture ข้อมูลและภาพเช็คเอง จะต้องส่งตัวเช็คให้ศูนย์หักบัญชีฯ ด้วย เพื่อส่งต่อให้แก่ธนาคารผู้จ่ายใช้ในการตรวจสอบและอนุมัติตัดจ่ายเงิน

ในการฉีกเช็ค หากเป็นการฉีกเช็คมูลค่าต่ำ ธนาคารผู้จ่ายจะคืนเฉพาะข้อมูลเช็คเท่านั้น แต่หากเป็นเช็คคืนมูลค่าสูง จะคืนข้อมูลและตัวเช็คไปพร้อมกัน สำหรับการฉีกเช็คให้ลูกค้า ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บจะคืนตัวเช็คให้แก่ลูกค้า โดยไม่คืนด้วย IRD เหมือนสิงคโปร์

45

2.2 เวลาการปฏิบัติงาน

ธนาคารที่ Capture ข้อมูลและภาพเช็คเองจะต้องส่งข้อมูลให้ศูนย์หักบัญชี ภายในเวลา 21.00 น. สำหรับธนาคารที่ให้ศูนย์หักบัญชี ดำเนินการแทน จะต้องส่งตัวเช็คให้แก่ศูนย์หักบัญชี ภายในเวลา 19.00 น. หลังจากนั้นเมื่อธนาคารผู้จ่ายตรวจสอบข้อมูลและภาพเช็คเรียกเก็บเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องแจ้งผลเช็คคืนภายในเวลา 13.00 น. ของวันทำการถัดไป และระบบจะส่งข้อมูลเช็คคืนรับเข้าให้แก่ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ ภายในเวลา 14.15 น. ศูนย์หักบัญชี จะดำเนินการชำระดุลในเวลา 15.00 น. ของวันทำการถัดไป และลูกค้าสามารถใช้เงินได้ตั้งแต่วันที่ 16.00 น. เป็นต้นไป

2.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานระบบ

- (1) ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเรียกเก็บเงินตามเช็ค
- (2) ลดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาตัวเช็คในระยะยาว
- (3) เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียกเก็บเงินตามเช็ค เนื่องจากใช้ภาพเช็คแทนตัวเช็คในการเรียกเก็บจะทำให้ง่ายต่อการจัดการ การส่งเรียกเก็บ และการเรียกดูข้อมูล

3. มาเลเซีย

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในมาเลเซียดำเนินงานโดยธนาคารกลางของมาเลเซีย คือ Bank Negara Malaysia (BNM) โดยหลังจากที่ได้ใช้งานระบบเดิมมาเป็นเวลานาน ทาง BNM จึงมีนโยบายที่จะพัฒนาระบบ Cheque Truncation and Conversion System (CTCS) ขึ้นมาใหม่ เพื่อทดแทนระบบงานเดิม โดยเริ่ม Implement ระบบ CTCS ในระยะแรกเฉพาะเขตเมืองหลวง คือ Kuala Lumpur ในวันที่ 13 มิถุนายน 2551 หลังจากนั้นจะขยายผลไปยังทั่วประเทศให้เสร็จสิ้นภายในกลางปี 2552

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

46

3.1 รูปแบบการส่งและรับข้อมูล

ลักษณะการส่งข้อมูลทั้งรอบเช็คเรียกเก็บและรอบเช็คคืนของมาเลเซียเหมือนกับสิงคโปร์ กล่าวคือ ในรอบเช็คเรียกเก็บ ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บจะส่งข้อมูลและภาพเช็คเข้าระบบ สำหรับรอบเช็คคืน ธนาคารผู้จ่ายจะส่งเฉพาะภาพเช็คเข้าระบบเท่านั้น โดยตัวเช็คจะเก็บไว้ที่ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ แต่หากธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บมีข้อสงสัยเกี่ยวกับตัวเช็ค เช่น เช็คถูกปลอมแปลงหรือมีการแก้ไขข้อความ เช็คมีข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บสามารถใส่ Tag และส่งไปพร้อมกับข้อมูลและภาพเช็ค เพื่อเป็นการแจ้งเตือนให้ธนาคารผู้จ่ายพิจารณาตรวจสอบ เช็คฉบับดังกล่าวเป็นพิเศษ รวมทั้งเป็นการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บและธนาคารผู้จ่ายให้ชัดเจนด้วย

3.2 เวลาการปฏิบัติงาน

ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บสามารถส่งข้อมูลเข้าระบบได้ตั้งแต่เวลา 8.30-21.00 น. และธนาคารผู้จ่ายจะได้รับข้อมูลเช็ครับเข้าตั้งแต่เวลา 24.00-04.00 น. ของวันทำการถัดไป หลังจากนั้นธนาคารผู้จ่ายสามารถส่งข้อมูลเช็คคืนได้ตั้งแต่เวลา 8.30-13.00 น. ของวันทำการถัดไป โดยธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บจะได้รับข้อมูลเช็คคืนรับเข้าในเวลา 14.00 น. เพื่อนำไปดำเนินการต่อไป การชำระดุลในระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารมีทั้งหมด 2 รอบ คือ รอบเช็คเรียกเก็บและรอบเช็คคืน โดยจะชำระดุลในเวลา 8.45 น. และ 15.30 น. ตามลำดับ ทั้งนี้ลูกค้าสามารถใช้เงินได้ประมาณเที่ยงคืนของวันที่ 3 นับจากวันที่ส่งข้อมูลเข้าเรียกเก็บ

3.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานระบบ

- (1) ลดระยะเวลาการเรียกเก็บเช็คข้ามเขตจาก 5-8 วัน เป็น 1 วัน
- (2) สามารถยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียกเก็บเช็คข้ามเขต เนื่องจากมีระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างธนาคารที่ส่วนกลางเพียงระบบเดียว
- (3) ธนาคารสมาชิกสามารถขยายเวลาการรับฝากเช็คจากลูกค้าได้เพิ่มขึ้นประมาณ 30 นาที จากเดิม 16.00 เป็น 16.30 น.
- (4) ลดต้นทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียกเก็บเงินตามเช็ค
- (5) ลูกค้าสามารถใช้เงินตามเช็คได้เร็วขึ้น

4. อินเดีย

47

ระบบการเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างธนาคารระบบเดิม เป็นการส่งตัวเช็คเพื่อการเรียกเก็บ ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ ระยะเวลาการแจ้งผลการเรียกเก็บค่อนข้างนาน โดยเช็คภายในเขตเดียวกันใช้เวลาเรียกเก็บ 3 วัน และเช็คข้ามเขตใช้เวลาประมาณ 20-25 วัน ซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากประเทศอินเดียมีพื้นที่ค่อนข้างใหญ่ มีจำนวนประชากรและสำนักหักบัญชีเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาหลักตามมา คือ ตัวเช็คสูญหายระหว่างการขนส่ง Reserve Bank of India (RBI) จึงจัดตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดรูปแบบระบบ Cheque Truncation ที่เหมาะสมกับประเทศ ซึ่งได้ศึกษาจากรูปแบบต่างๆ ที่ดำเนินการในต่างประเทศ หลังจากได้ข้อสรุปจากคณะทำงานแล้ว จึงดำเนินการจัดหาบริษัทผู้พัฒนาระบบ Cheque Truncation และเริ่ม Implement ระบบ Cheque Truncation ที่เมืองนิวเดลี ในเดือนกุมภาพันธ์ 2551

4.1 รูปแบบการส่งและรับข้อมูล

ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บมีหน้าที่ต้องตรวจสอบตัวเช็คในเบื้องต้นแทนธนาคารผู้จ่าย ตามข้อกำหนดของ Negotiable Instrument Act หลังจากนั้นจึง Capture ข้อมูลและภาพเช็คส่งเข้าระบบ CTS โดยตัวเช็คจะเก็บไว้ที่ธนาคารผู้ส่งเรียกเก็บ แต่ในบางกรณีตัวเช็คจะถูกส่งไปให้ธนาคารผู้จ่าย กล่าวคือ กรณีภาพเช็คไม่ผ่านการตรวจคุณภาพ (Image Quality Assurance : IQA) ตามที่กำหนด กรณี Government Cheque และกรณีเช็คเรียกเก็บซ้ำ

4.2 เวลาการปฏิบัติงาน

ระบบ CTS ของอินเดียจะเปิดให้บริการตั้งแต่วันจันทร์-เสาร์ โดยในวันจันทร์-ศุกร์ จะเปิดให้ธนาคารสมาชิกส่งข้อมูลและภาพเช็คเรียกเก็บและเช็คคืนได้ 2 รอบ กล่าวคือ รอบที่ 1 ส่งเช็คเรียกเก็บในเวลา 9.00-12.00 น. และเช็คคืนในเวลา 16.00-17.00 น. ส่วนรอบที่ 2 ส่งเช็คเรียกเก็บในเวลา 15.00-20.00 น. และส่งเช็คคืนในเวลา 12.00-13.00 น. ของวันทำการถัดไป สำหรับวันเสาร์จะเปิดให้ส่งข้อมูลและภาพเช็คได้เพียงรอบเดียว คือ เวลา 14.00-17.00 น. สำหรับเช็คเรียกเก็บ และเวลา 12.00-13.00 ของวันจันทร์สำหรับเช็คคืน ระบบ CTS จะชำระดุลในเวลา 13.00 น. ของวันทำการถัดไป และลูกค้าสามารถใช้จ่ายเงินได้หลังจากที่ระบบชำระดุลเสร็จสิ้นแล้ว

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

48

4.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานระบบ

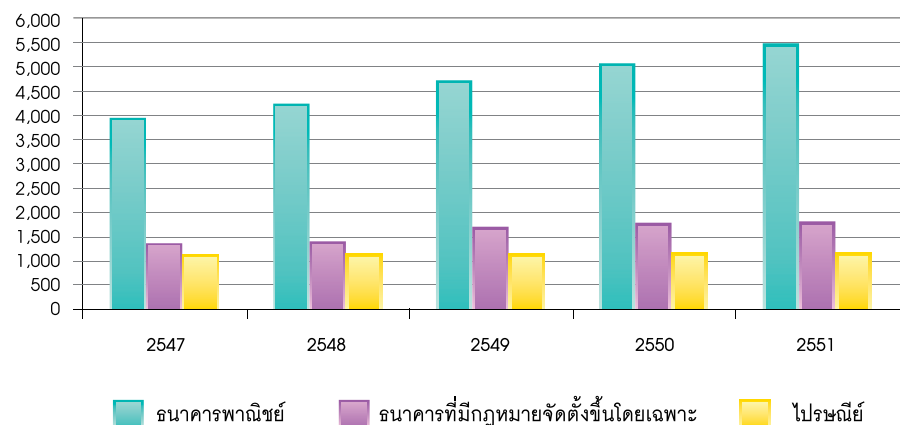
- (1) ลดระยะเวลาการเรียกเก็บเช็คทั้งในเขตและนอกเขต
- (2) ธนาคารสมาชิกสามารถขยายเวลาการรับฝากเช็คจากลูกค้าได้นานขึ้น
- (3) ลดต้นทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับตัวเช็ค
- (4) ลดความเสี่ยงการที่ตัวเช็คสูญหายระหว่างการขนส่ง

3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน

3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ภาพที่ 1 : จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

วิกฤตเศรษฐกิจโลกและวิกฤตสถาบันการเงินโลก รวมถึงสภาวะทางการเมืองภายในประเทศและปัจจัยลบอื่นๆ ได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงินในปี 2551 ในระดับต่ำ โดยในภาพรวมธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์ยังคงมีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นเพียงแต่เป็นไปในอัตราที่ใกล้เคียงกับอัตราการเพิ่มขึ้นในปี 2550 หรืออัตราที่ลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มขึ้นในปี 2550 เนื่องจากมีธนาคารบางแห่งที่มีการชะลอแผนการเปิดสาขาบางแห่งและธนาคารบางแห่งได้ทบทวนความเหมาะสมในการเปิดสาขาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลง

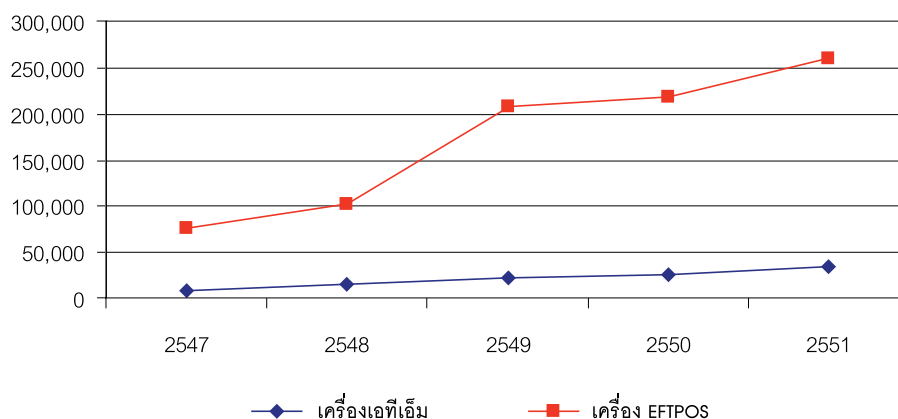
3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

510

- **ธนาคารพาณิชย์** มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.0 จากปี 2550 ซึ่งมี 5,086 สาขา เป็น 5,493 สาขา โดยสาขาที่เพิ่มขึ้นเป็นสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็น 5,477 สาขา ในขณะที่สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ มีจำนวนเท่าเดิมคือ 16 สาขา
- **ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ** มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 โดยมีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,812 สาขา เพิ่มขึ้นจากปี 2550 จำนวน 3 สาขา ซึ่งมาจากการขยายสาขาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ในขณะที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์และธนาคารออมสินมีจำนวนสาขาลดลง ส่วนธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะอื่นๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของจำนวนสาขาแต่อย่างใด
- **โปรชนีย์** มีสาขาเพิ่มขึ้น 12 สาขาในปี 2551 คิดเป็นร้อยละ 1.0 โดยมีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,188 สาขา

3.1.2 เครื่องเอทีเอ็ม และเครื่อง EFTPOS

ภาพที่ 2 : จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม และจำนวนเครื่อง EFTPOS

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

แม้สภาวะเศรษฐกิจจะชะลอตัวลงแต่ธนาคารพาณิชย์ยังคงให้ความสำคัญกับการติดตั้งเครื่องเอทีเอ็มประกอบกับผลการประเมินสภาวะการตลาดที่ได้แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบัน สถานการณ์การแข่งขันในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของธนาคารพาณิชย์มีค่อนข้างสูงมาก ดังนั้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน มุ่งขยายช่องทางการให้บริการ และเพื่อให้เข้าถึงลูกค้าทุกกลุ่ม ธนาคารพาณิชย์จึงได้ขยายสาขาไปยังแหล่งชุมชน และห้างสรรพสินค้ารวมทั้งทำการติดตั้งเครื่อง ATM ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก โดยธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ยังได้ขยายการติดตั้งเครื่อง ADM (Automatic Deposit Machine) และเครื่องปรับสมุดเงินฝากอัตโนมัติ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมการเงินได้ด้วยตนเองตลอด 24 ชั่วโมงอีกด้วย

- **เครื่องเอทีเอ็ม** มีจำนวนทั้งสิ้น 34,796 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ซึ่งมี 25,943 เครื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 35.0 สัดส่วนจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มของธนาคารพาณิชย์ต่อจำนวนตู้เอทีเอ็ม เท่ากับ 1,410 บัตรต่อตู้ ในปี 2551 ลดลงจาก 1,851 บัตรต่อตู้ ในปี 2550 สำหรับจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มที่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีสัดส่วนจำนวนบัตรต่อจำนวนตู้เอทีเอ็ม เท่ากับ 1,399 บัตรต่อตู้
- **เครื่อง EFTPOS** มีจำนวนทั้งสิ้น 259,567 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ซึ่งมี 218,829 เครื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 18.6 ส่งผลให้สัดส่วนจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเครดิตต่อจำนวนเครื่อง EFTPOS ลดลงจาก 161 บัตรต่อเครื่องในปี 2550 เป็น 151 บัตรต่อเครื่อง

การดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตในปี 2551 มีการแข่งขันที่รุนแรงโดยจะเห็นได้จากการที่ผู้ประกอบการมุ่งทำการตลาดขยายฐานบัตรเครดิต และเร่งการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ได้เพิ่มความระมัดระวังมากขึ้นในการดำเนินธุรกิจบัตรเครดิต โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพของสินค้า ส่วนตลาดบัตรเดบิตนั้น ผู้ประกอบการได้มีการทำตลาดอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2551 ที่ผ่านมา เช่น การส่งเสริมให้ลูกค้าเปลี่ยนจากบัตรเอทีเอ็มมาเป็นบัตรเดบิต และให้ส่วนลดกับลูกค้าที่ชำระค่าสินค้าหรือบริการผ่านบัตรเดบิตในร้านค้าที่เป็นพันธมิตรกับผู้ประกอบการ

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

52

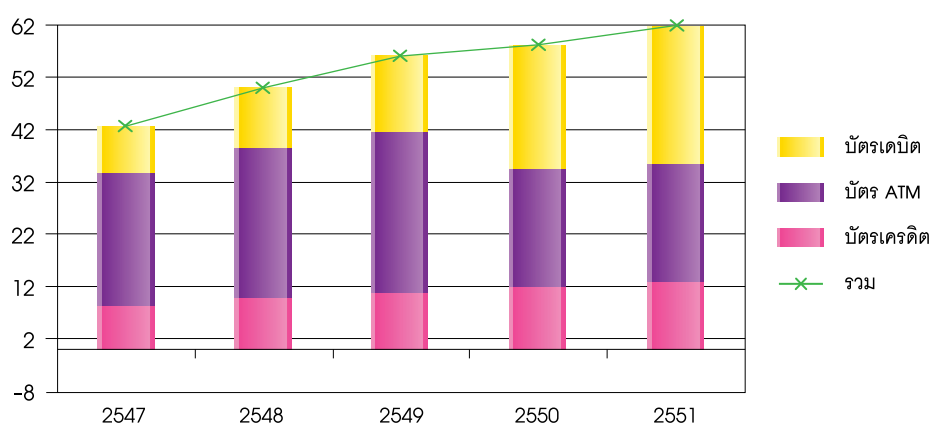
3.1.3 บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

- **บัตรเอทีเอ็ม** มีจำนวนทั้งสิ้น 22.4 ล้านใบ ลดลงร้อยละ 0.9 จากปี 2550 ซึ่งมี 22.6 ล้านใบ
- **บัตรเดบิต** มีจำนวนทั้งสิ้น 26.3 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.8 จากปี 2550 ซึ่งมี 23.3 ล้านใบ

ในปี 2551 นับเป็นปีที่ 2 ต่อเนื่องจากปี 2550 ที่จำนวนบัตรเดบิตมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติก ในขณะที่บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนรองลงมาและมีแนวโน้มสัดส่วนที่ลดต่ำลงเนื่องจากผู้ประกอบการได้มุ่งทำการตลาดออกบัตรเดบิตทดแทนการออกบัตรเอทีเอ็ม โดยจำนวนบัตรเดบิตมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติกเท่ากับร้อยละ 43 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนร้อยละ 40 ขณะที่บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนรองลงมาคือร้อยละ 36 ลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 39 สำหรับบัตรเครดิตมีสัดส่วนเท่าเดิมคือร้อยละ 21

แม้ว่าผู้ประกอบการได้มุ่งทำการตลาดออกบัตรเดบิตทดแทนการออกบัตรเอทีเอ็ม พร้อมทั้งจัดรายการส่งเสริมการขาย และขยายจุดรับบัตร เพื่อจูงใจให้ลูกค้าใช้บัตรเดบิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา การใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิตยังคงไม่เป็นที่นิยมมากนัก โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากร้านค้ารับบัตรเดบิตยังคงมีปริมาณไม่มากนักประกอบกับร้านค้าบางแห่งแนะนำให้ใช้เงินสดชำระแทนบัตรเดบิต

ภาพที่ 3 : จำนวนบัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

- **บัตรเครดิต** มีจำนวนทั้งสิ้น 13 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.1 จากปี 2550 ซึ่งมี 12.0 ล้านใบ โดยแยกเป็นบัตรที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ 6.4 ล้านใบ และบัตรที่ออกโดยผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช่สถาบันการเงิน⁴ 6.6 ล้านใบ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 49.2 และ 50.8 ตามลำดับ

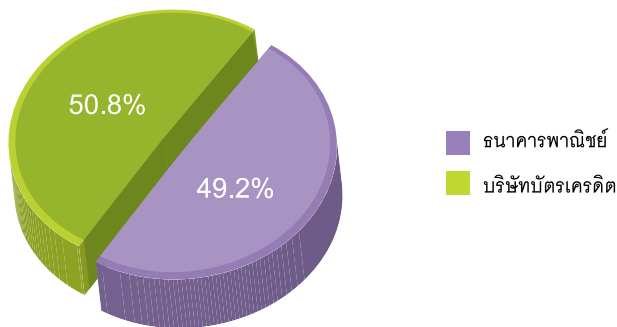
ปริมาณบัตรเครดิตในระบบ ณ สิ้นปี 2551 ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2550 เป็นผลจากการขยายฐานบัตรเครดิต และมุ่งการทำตลาด เช่นการที่ผู้ประกอบการมีการออกบัตรเครดิตในรูปแบบเจาะกลุ่มตลาดมากขึ้น (Segment Marketing) โดยสร้างบัตรเครดิตเฉพาะประเภทหรือเฉพาะบางธุรกิจ เพื่อให้ลูกค้าได้รับสิทธิประโยชน์จากการใช้บัตรประเภทนั้นเป็นพิเศษ ทำให้แนวโน้มผู้ถือบัตรเครดิต 1 คน จะมีการถือบัตรเครดิตมากกว่า 1 บัตรเพิ่มสูงขึ้น

⁴ บัตรเครดิตของผู้ประกอบการที่มีใช่สถาบันการเงิน ได้แก่ บ.บัตรเครดิตไทย บ.บัตรเครดิตศรีอยุธยา บ.เจนเนอรัล คาร์ด เซอร์วิสเซล บ.เซทเทเลม (ประเทศไทย) บ.โตเนอรัล คลับ (ประเทศไทย) บ.เทลโก้ คาร์ด เซอร์วิสเซล บ.อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) บ.อออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) บ.เอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด อีซี บาย จำกัด (มหาชน) และ บ.แคปปิตอลโอเค

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

54

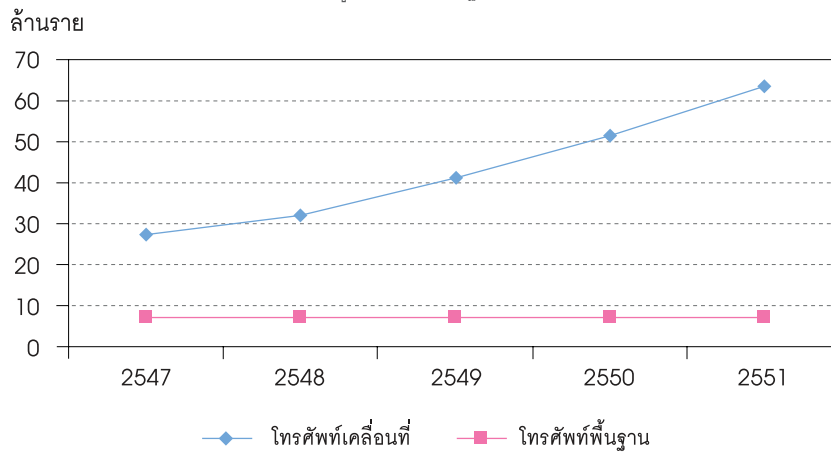
ภาพที่ 4 : สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงินและบริษัทบัตรเครดิต ปี 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.1.4 ผู้ใช้บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

ภาพที่ 5 : จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

โทรศัพท์พื้นฐาน ยังคงมีผู้ให้บริการ 3 ราย คือ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ให้บริการในเขตกรุงเทพฯ และภูมิภาค บริษัท ทูร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ให้บริการเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และ บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) ให้บริการเฉพาะในเขตต่างจังหวัด ในปี 2551 จำนวนเลขหมายโทรศัพท์พื้นฐานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11 ของประชากรทั้งประเทศ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 6.97 ล้านเลขหมาย ลดลงร้อยละ 0.8 จาก 7.0 ล้านเลขหมายในปีก่อนหน้า

โทรศัพท์เคลื่อนที่ มีผู้ให้บริการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 6 ราย คือ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยโมบาย จำกัด บริษัท ฮัทชิสัน ซีเอที ไวร์เลส มัลติมีเดีย จำกัด บริษัท ทรู มูฟ จำกัด และ บริษัท ดิจิตอล โฟน จำกัด (DPC) ในปี 2551 มีจำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 63.3 ล้านราย เพิ่มขึ้น 11.7 ล้านราย อัตราการเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 22.7 ต่ำกว่าปีก่อนหน้าที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.9 โดยผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ใช้ในระบบ prepaid

3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ

3.2.1 การใช้เงินสด

ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 11,443 บาท ในปี 2550 เป็น 11,889 บาท ในปี 2551 ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ต่อจำนวนประชากร เพิ่มขึ้นจาก 134,733 บาท เป็น 143,601 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 : ปริมาณเงินสดและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

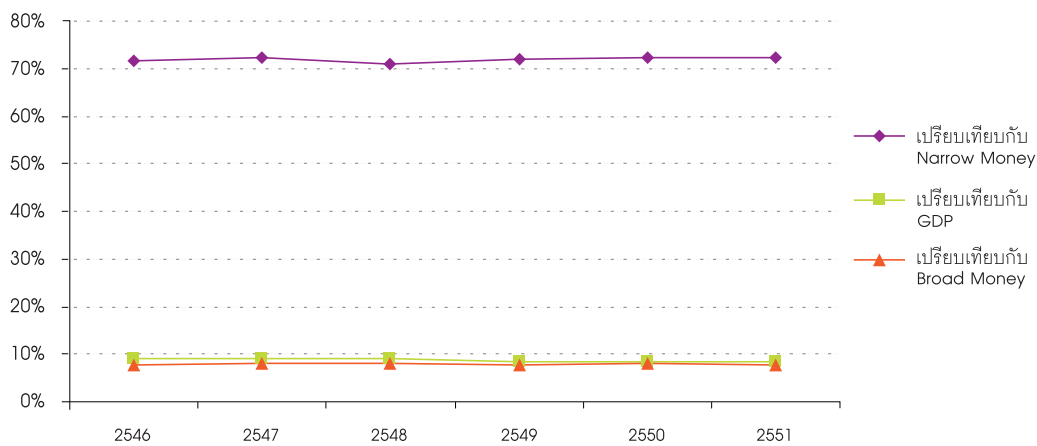
	2546	2547	2548	2549	2550	2551
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร (บาท)	8,545	9,662	10,123	10,411	11,443	11,889
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ราคาปีปัจจุบันต่อจำนวนประชากร (บาท)	93,808	104,720	113,632	124,804	134,733	143,601

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

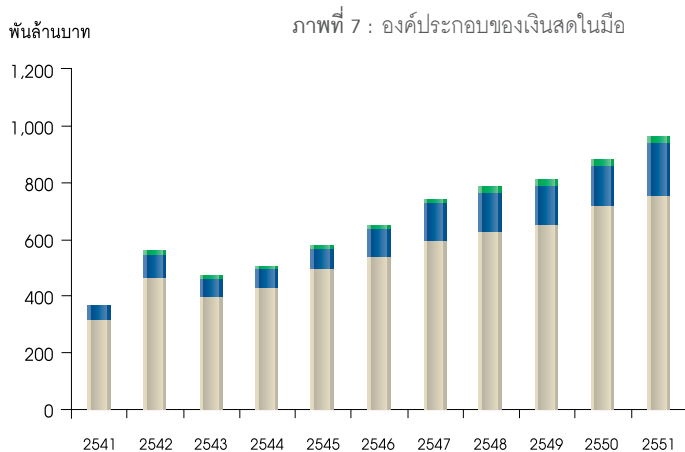
56

ภาพที่ 6 : ปริมาณเงินสดเปรียบเทียบกับ GDP, Narrow Money และ Broad Money

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

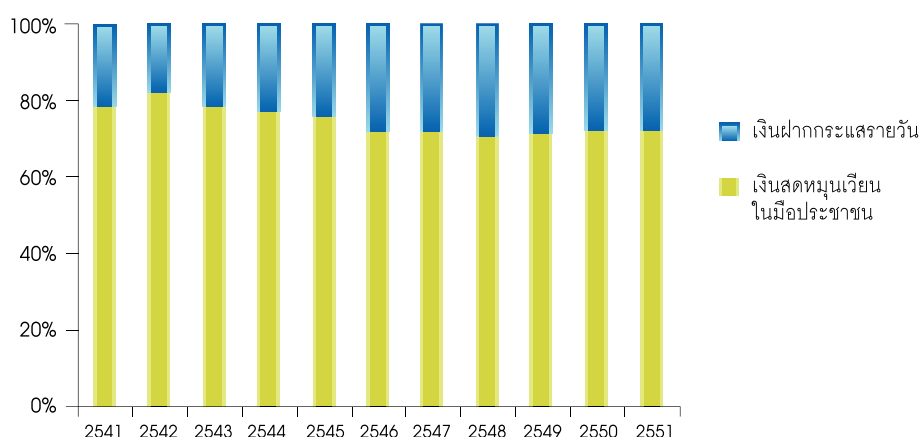
เมื่อพิจารณาสัดส่วนของปริมาณเงินสดเทียบกับ GDP ปริมาณเงินความหมายแคบ (Narrow Money) และปริมาณเงินความหมายกว้าง (Broad Money) (ภาพที่ 6) พบว่าสัดส่วนดังกล่าวมีอัตราค่อนข้างคงที่ โดยสัดส่วนเงินสดเทียบกับ GDP อยู่ที่ระดับร้อยละ 8 มาตั้งแต่ปี 2548 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของเงินสดทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปริมาณเงินสดในมือของประชาชน ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2551 ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 4.5 จากปี 2550 (ภาพที่ 7)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาแนวโน้มการใช้เงินสดจากสัดส่วนของปริมาณเงินสด เทียบกับปริมาณเงินความหมายแคบ ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มของปริมาณการใช้เงินสด เทียบกับการใช้สื่อการชำระเงินอื่นผ่านทางบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของธนาคาร พาณิชย์ (ภาพที่ 8) จะพบว่าสัดส่วนดังกล่าวค่อนข้างคงที่อยู่ที่ระดับร้อยละ 70-72 มาตั้งแต่ปี 2546

ภาพที่ 8 : องค์ประกอบของปริมาณเงินความหมายแคบ (Narrow Money)

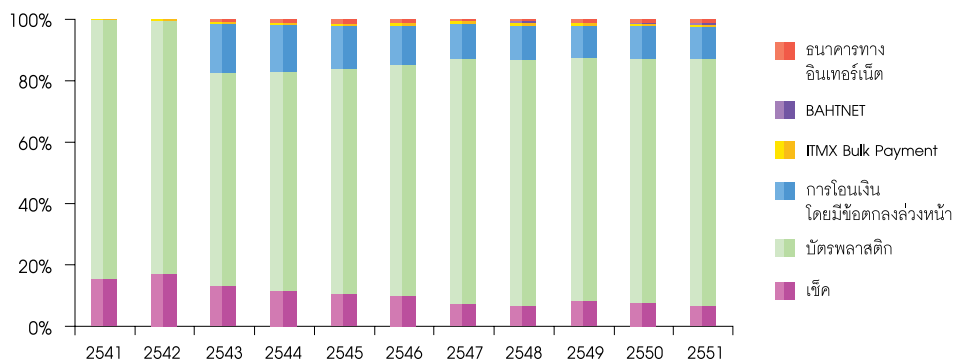
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบการชำระเงินและสื่อการชำระเงินไทยที่มีปริมาณรายการและมูลค่าสูงที่สำคัญ ประกอบด้วย ระบบการโอนเงินมูลค่าสูงหรือระบบบาทเน็ต (BAHTNET) และระบบ การโอนเงินสำหรับรายย่อย ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็ค การโอนเงินรายย่อย ระหว่างธนาคาร ITMX Bulk Payment การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า ของธนาคารพาณิชย์ (Pre-authorized Direct Credit/Direct Debit) บัตรพลาสติก ได้แก่ บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต และธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

58

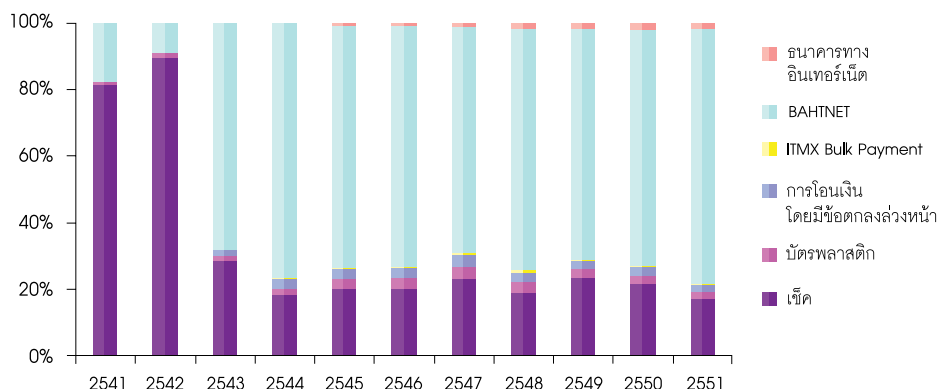
ภาพที่ 9 : เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการใช้สื่อการชำระเงินต่างๆ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การทำธุรกรรมด้านการชำระเงินผ่านระบบและสื่อการชำระเงินทุกประเภทมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยเมื่อพิจารณาด้านปริมาณ (ภาพที่ 9) บัตรพลาสติกยังเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.8 ของทั้งหมด รองลงมาคือ การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า และการใช้เช็ค คิดเป็นร้อยละ 10.0 และ 6.5 ตามลำดับ

ภาพที่ 10 : เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่างๆ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาในด้านมูลค่า (ภาพที่ 10) การโอนเงินผ่านระบบบาทเนตยังคงมีส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.5 ของมูลค่าทั้งหมด รองลงมาคือการใช้เช็คคิดเป็นร้อยละ 17.1

3.2.2 ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง

การโอนเงินผ่านระบบบาทเนต (BAHTNET : Bank of Thailand Automated High-Value Transfer NETwork) มีธุรกรรมหลักของการโอนเงินแยกตามประเภทธุรกิจ ได้แก่ การโอนเงินระหว่างสถาบัน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การกู้ยืมเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน การซื้อขายหลักทรัพย์ ธุรกรรมเพื่อตราสารหนี้ภาครัฐ และธุรกรรมอื่นๆ

ณ สิ้นปี 2551 ระบบบาทเนตมีสถาบันผู้ใช้บริการรวมทั้งสิ้น 69 สถาบัน จำแนกเป็น ธนาคารพาณิชย์ไทย 18 ธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 16 ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทหลักทรัพย์ 14 บริษัท สถาบันการเงินพิเศษของรัฐ ส่วนงานราชการและสถาบันอื่นๆ 13 แห่ง ส่วนงานภายใน ธปท. 8 ส่วนงาน โดยธุรกรรมการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตมีจำนวนทั้งสิ้น 1,928,920 รายการ เพิ่มขึ้นจาก 1,765,566 รายการในปี 2550 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.25 ในขณะที่มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 277.47 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 182.37 ล้านล้านบาท ในปีก่อน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 52.15 โดยสามารถจำแนกรายละเอียดตามประเภทธุรกรรมได้ ดังนี้

- 1) **การโอนเงินระหว่างสถาบัน** มีจำนวนทั้งสิ้น 153,442 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 141.10 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 3.30 และ 57.87 ตามลำดับ โดยมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันที่เพิ่มขึ้น มีผลมาจากธุรกรรมการซื้อขายพันธบัตรกับ Primary Dealer โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนหรือซื้อคืน (Bilateral RP) ซึ่งมีธุรกรรมเพิ่มขึ้นหลังจากการปิดตลาดซื้อคืนของ ธปท. เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

60

สำหรับธุรกรรมโอนเงินตราต่างประเทศระหว่างสถาบัน (Interbank FX) ในปีนี้มีปริมาณเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 4.15 ในขณะที่มีมูลค่าลดลงคิดเป็นร้อยละ 14.45 เมื่อเทียบกับปีก่อน

2) การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม มีจำนวนทั้งสิ้น 1,772,860 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 128.02 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 9.81 และ 48.95 ตามลำดับ โดยมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามที่เพิ่มขึ้น มีผลมาจากธุรกรรมโอนเงินเพื่อชำระราคาตราสารหนี้ที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของตลาดตราสารหนี้

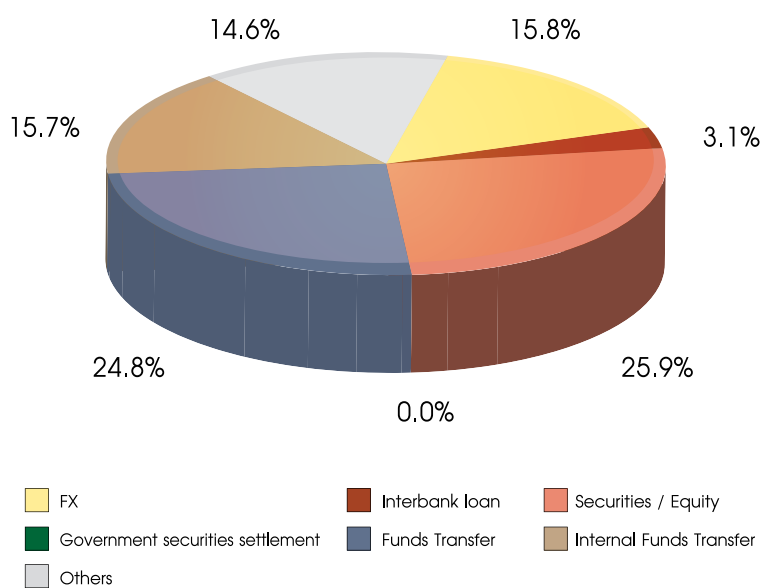
สำหรับธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศของผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศมีปริมาณและมูลค่าลดลงจากปีก่อนร้อยละ 48.84 และ 60.68 ตามลำดับ ในขณะที่ธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศของผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ มีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.18 และมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 73.05 ซึ่งเป็นผลมาจากการยกเลิกมาตรการดำรงเงินสำรองเงินนำชำระระยะสั้นของ ธปท. เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2551

3) การชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบัน มีจำนวน 2,618 รายการ คิดเป็นมูลค่า 8.35 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 4.89 และร้อยละ 18.64 ตามลำดับ ซึ่งมีผลมาจากธุรกรรม Bulk Payment ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ (NITMX) ที่มีเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อจำแนกธุรกรรมตามประเภทธุรกิจ พบว่า ในปี 2551 ธุรกรรมที่มีมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตสูงที่สุด คือ ธุรกรรมซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities/Equity) คิดเป็นร้อยละ 25.9 ของมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตทั้งหมด รองลงมาเป็นธุรกรรมโอนเงินระหว่างสถาบัน (Funds Transfer) ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 24.8 ของมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตทั้งหมด ในขณะที่ธุรกรรมประเภทอื่นๆ เช่น ธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (FX) มีสัดส่วนร้อยละ 15.8 ธุรกรรมโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน (Internal Funds Transfer) มีสัดส่วนร้อยละ 15.7 และธุรกรรมอื่นๆ มีสัดส่วนร้อยละ 14.6 สำหรับธุรกรรมที่มีมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเนตต่ำสุด คือ ธุรกรรมกู้ยืมระหว่างสถาบัน (Interbank Loan) และธุรกรรมชำระดุลระหว่างสถาบัน ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 3.03 และ 3.01 ตามลำดับ (ภาพที่ 11)

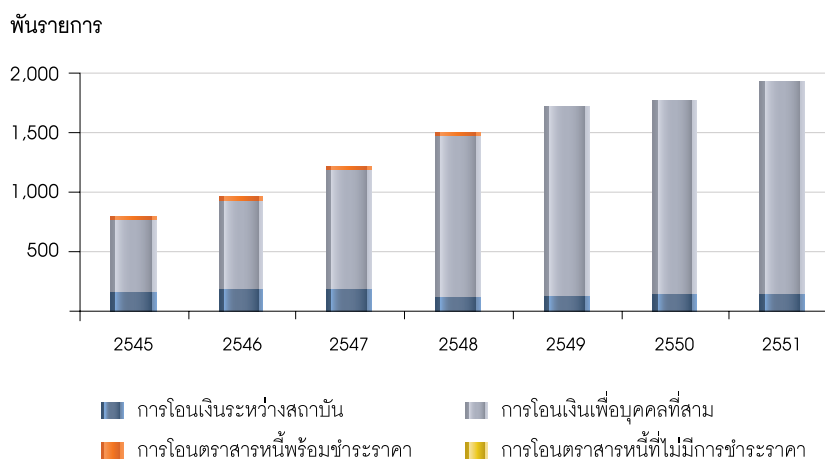
ภาพที่ 11 : มูลค่าการโอนเงินผ่านบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2551

61

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 12 : ปริมาณรายการต่างๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต

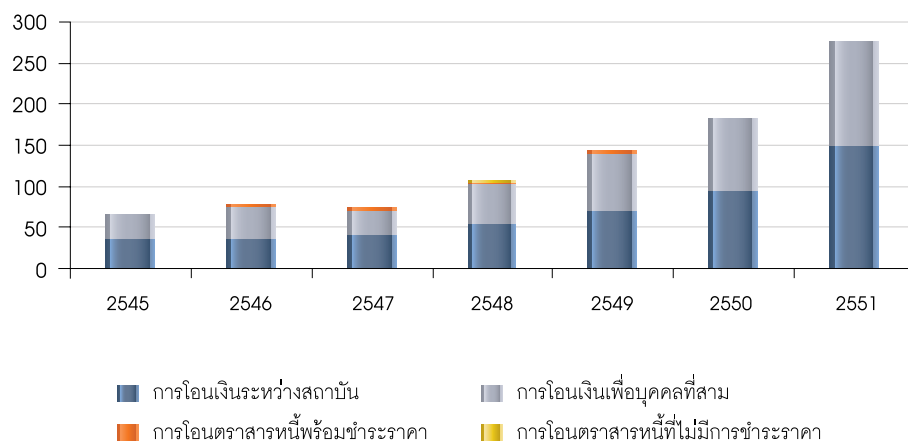
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระหนี้

62

ภาพที่ 13 : มูลค่ารายการต่างๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต

ล้านล้านบาท

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.3 ระบบการหักบัญชีเช็ค

ในปี 2551 ปริมาณการใช้เช็คทั้งหมด (รวมทั้งเช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน) มีจำนวนทั้งสิ้น 129.1 ล้านฉบับ ลดลงจากปีก่อนหน้าเท่ากับร้อยละ 0.9 ในขณะที่มูลค่าการใช้เช็ครวมเท่ากับ 62.2 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.7 จำนวนเช็คเฉลี่ยต่อประชากรเท่ากับ 2.04 ฉบับต่อคน มูลค่าเช็คเรียกเก็บต่อฉบับเพิ่มขึ้นจาก 0.40 ล้านบาท เป็น 0.47 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.1

เช็คคืนมีปริมาณทั้งสิ้น 2.1 ล้านฉบับ มูลค่ารวม 0.3 ล้านล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นเช็คคืนด้วยเหตุผลไม่มีเงินจำนวน 1.4 ล้านฉบับ หรือ 0.2 ล้านล้านบาท สัดส่วนปริมาณและมูลค่าเช็คคืนไม่มีเงินต่อเช็คเรียกเก็บเท่ากับร้อยละ 1.1 และร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร

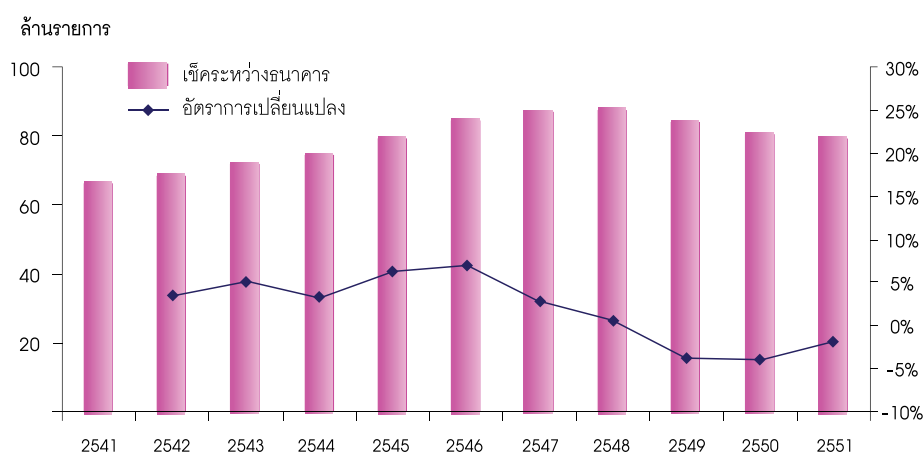
63

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร ประกอบด้วย ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (Electronic Cheque Clearing System: ECS) ระบบการหักบัญชีเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด (Provincial Cheque Clearing System) และระบบการหักบัญชีเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี (Bill for Collection: B/C)

ในปี 2551 เช็คระหว่างธนาคารมีปริมาณทั้งสิ้น 79.2 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 37.1 ล้านล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2550 ปริมาณลดลงร้อยละ 1.9 แต่มูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.0

สำหรับปริมาณเช็คคืนในปี 2551 มีจำนวนทั้งสิ้น 1.14 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่ารวม 166.28 พันล้านบาท สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คคืนต่อเช็คเรียกเก็บลดลงจากปีก่อนโดยอยู่ที่ระดับร้อยละ 2.0 และ 0.5 ตามลำดับ

ภาพที่ 14 : ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคาร

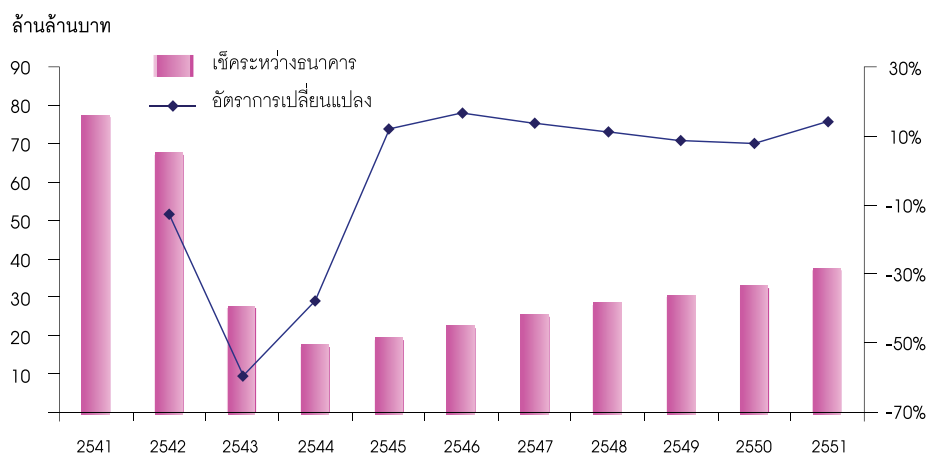

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

64

ภาพที่ 15 : มูลค่าเช็คระหว่างธนาคาร

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี 2551 ยังอยู่ในอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา คือ ร้อยละ 73.0 และ 91.5 ตามลำดับ ส่วนเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัดมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่ารองลงมา เท่ากับร้อยละ 18.5 และ 7.5 สำหรับเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชียังคงมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเทียบกับเช็คทั้งหมดเพียงร้อยละ 8.5 และ 1.0 ตามลำดับ

ภาพที่ 16 : ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่างๆ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบการหักบัญชีเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

65

รพท. เริ่มเก็บข้อมูลเช็คภายในธนาคารเดียวกันจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินพิเศษของรัฐบางสถาบันตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลดังกล่าวหมายถึงปริมาณและมูลค่าของเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เช็คเรียกเก็บในเขตต่างจังหวัด เช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี

สำหรับปี 2551 เช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกัน มี 49.9 ล้านฉบับ หรือคิดเป็นร้อยละ 38.6 ของปริมาณเช็คทั้งหมด มูลค่าเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกัน เท่ากับ 25,061.1 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 40.3 ของมูลค่าเช็คทั้งหมด

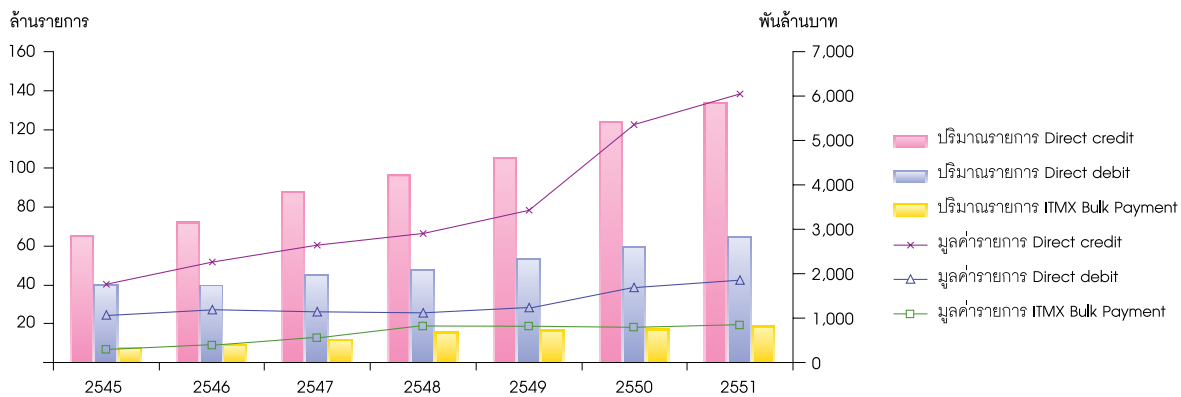
3.2.4 ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า

ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าเป็นระบบการโอนเงินสำหรับรายย่อยประเภทที่มีข้อตกลงล่วงหน้าไว้กับธนาคาร โดยมีงวดการชำระเงินที่แน่นอน และ/หรือมีปริมาณรายการจำนวนมาก ประกอบด้วย การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ได้แก่ การทำรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินปันผล คืนภาษี และการทำรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) เช่น การชำระค่าสาธารณูปโภค ค่าเบี้ยประกัน ชำระค่าบัตรเครดิต ฯลฯ และการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าระหว่างธนาคาร หรือระบบ ITMX Bulk Payment ซึ่งบริษัท เนชั่นแนลไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ และให้บริการเฉพาะรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

66

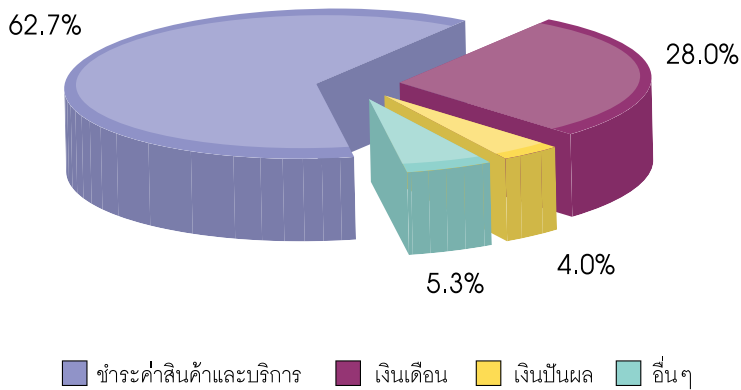
ภาพที่ 17 : ปริมาณรายการและมูลค่าของการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2551 การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 8.7 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.2 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 218.20 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.1 โดยรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) มีสัดส่วนสูงสุด ทั้งปริมาณและมูลค่า คิดเป็นร้อยละ 61.4 และ 69.3 ตามลำดับ รองลงมาคือรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 29.8 และสัดส่วนมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 21.2 ส่วนระบบ ITMX Bulk Payment มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 8.8 และสัดส่วนมูลค่าร้อยละ 9.5

ภาพที่ 18 : สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบ ITMX Bulk Payment

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารผ่านระบบ ITMX Bulk Payment ในปีนี้มีปริมาณรวม 19.2 ล้านรายการ และมูลค่ารวม 828.1 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 9.3 และร้อยละ 4.4 ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาด้านปริมาณการจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างจะมีสัดส่วนรายการสูงที่สุดร้อยละ 45.5 รองลงมาคือ การชำระค่าสินค้าและบริการ ร้อยละ 39.0 แต่หากพิจารณาด้านมูลค่าแล้วการโอนเงินเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการจะมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 62.7 รองลงมาคือ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 28.0

สำหรับการโอนเงินในระบบ Direct Credit มีปริมาณและมูลค่ารวม 134.0 ล้านรายการและ 6,044.4 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 และ 13.0 ตามลำดับ การโอนเงินส่วนใหญ่เป็นการโอนเพื่อจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง โดยมีสัดส่วนสูงที่สุดทั้งมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 51.5 และร้อยละ 78.8 ตามลำดับ

ส่วนการโอนเงินในระบบ Direct Debit มีปริมาณและมูลค่ารวม 65.0 ล้านรายการและ 1,846.7 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 และ 8.7 ตามลำดับ เกือบทั้งหมดเป็นการโอนเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ โดยมีสัดส่วนทางด้านมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 90.1 และ 96.6 ตามลำดับ

3.2.5 บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร

การชำระค่าใช้จ่ายตามใบเรียกเก็บเงิน (Bill Payment)

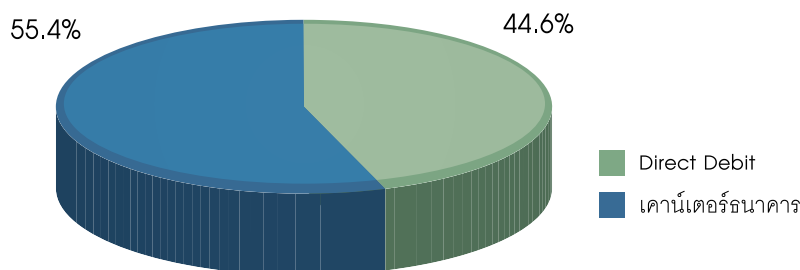
ในปี 2551 การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร เพื่อจ่ายค่าสาธารณูปโภคและค่าสินค้าและบริการ ยังได้รับความนิยมสูงกว่าการหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) ที่ธนาคารเป็นผู้ให้บริการ โดยมีปริมาณธุรกรรมสูงถึง 77.9 ล้านรายการ และมีมูลค่าธุรกรรมรวม 6,758.0 พันล้านบาท เปรียบเทียบกับ 62.8 ล้านรายการ และ 1,663.8 พันล้านบาท ที่ชำระเงินผ่าน Direct Debit โดยการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารยังมีอัตราการเติบโตต่อเนื่องจากปี 2550 ทั้งด้านปริมาณและมูลค่า คิดเป็นร้อยละ 7.5 และ ร้อยละ 30.4 ตามลำดับ

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

68

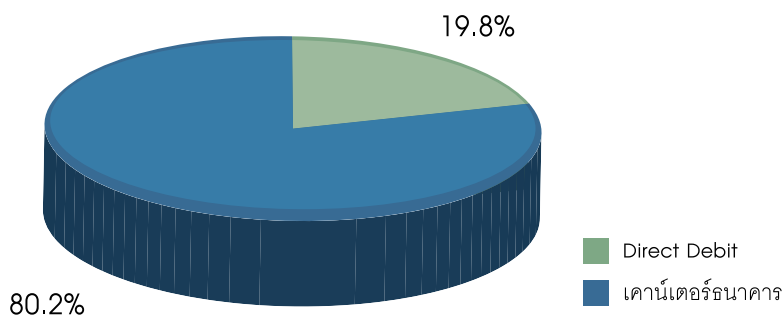
เงินสดยังคงเป็นสื่อการชำระเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการชำระค่าใช้จ่ายตามใบเรียกเก็บเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 95.0 ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด เปรียบเทียบกับเช็คที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 3.1 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ของมูลค่ารายการเช็คยังคงเป็นสื่อการชำระเงินที่มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 48.1 เปรียบเทียบกับเงินสดที่คิดเป็นร้อยละ 38.3 ของมูลค่ารายการทั้งหมด

ภาพที่ 19 : สัดส่วนปริมาณธุรกรรมการชำระ Bill Payment ผ่าน Direct Debit และเคาน์เตอร์ธนาคาร ปี 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 20 : สัดส่วนมูลค่าการชำระ Bill Payment ผ่าน Direct Debit และเคาน์เตอร์ธนาคาร ปี 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT ที่เคาน์เตอร์

69

การโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT ที่เคาน์เตอร์ผ่านเครือข่ายระบบเอทีเอ็ม ได้รับความนิยมสูงอย่างต่อเนื่องนับแต่เริ่มให้บริการเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2548 โดยในปี 2551 มีจำนวนธุรกรรมทั้งสิ้น 8.2 ล้านรายการ และมีมูลค่ารวม 127.7 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 55.3 และร้อยละ 64.3 ตามลำดับ

3.2.6 บัตรพลาสติก

บัตรพลาสติก ครอบคลุมทั้งบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเอทีเอ็ม โดยบัตรพลาสติกจะยังมีบทบาทสำคัญที่จะเข้ามาทดแทนการใช้เงินสดในการชำระเงินค่าสินค้าและบริการ รวมถึงการโอนเงินระหว่างกันมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วน of บัตรเครดิตและบัตรเดบิต ทั้งนี้ในส่วน of บัตรเดบิต ยังคงมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าบัตรเครดิต เนื่องจากมีฐานผู้ใช้บัตรกว้างกว่า ประกอบกับบัตรเครดิตมีข้อจำกัดเรื่องฐานเงินเดือนของผู้ที่สามารถที่จะขอใช้บัตรเครดิตได้ สำหรับบัตรเอทีเอ็มยังคงมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการที่ธนาคารผู้ออกบัตรพยายามสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใช้บริการถือบัตรเดบิตแทนบัตรเอทีเอ็มมากขึ้น

บัตรเครดิต

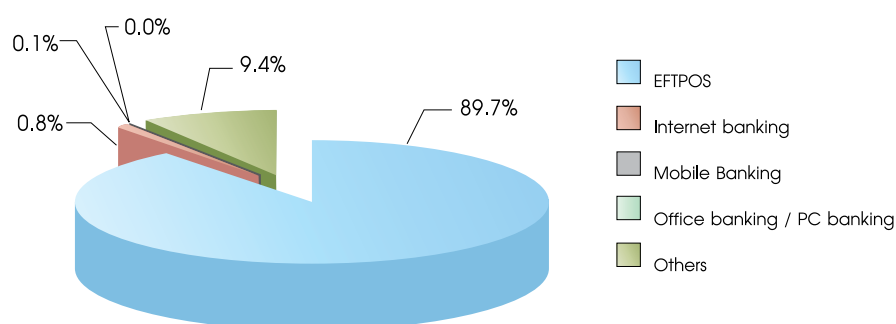
การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปี 2551 มีมูลค่าประมาณ 921 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2550 ซึ่งมีมูลค่า 840 พันล้านบาท โดยยังคงมีอัตราการขยายตัวที่ลดลงต่อเนื่องจากปี 2550 ที่มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 11.3 ลดลงเหลือร้อยละ 9.6 สืบเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ทำให้ผู้ใช้บัตรเครดิตระมัดระวังในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น

ผู้ใช้บัตรเครดิตยังนิยมใช้บัตรผ่านจุดรับชำระเงินที่ร้านค้า (EFTPOS) มากที่สุด ทั้งในแง่จำนวนรายการและมูลค่าการใช้ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 89.7 และ 89.4 ตามลำดับ สำหรับช่องทาง Internet banking และ Mobile banking ยังคงมีสัดส่วนที่ต่ำมาก ทั้งในแง่จำนวนรายการและมูลค่าการใช้

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

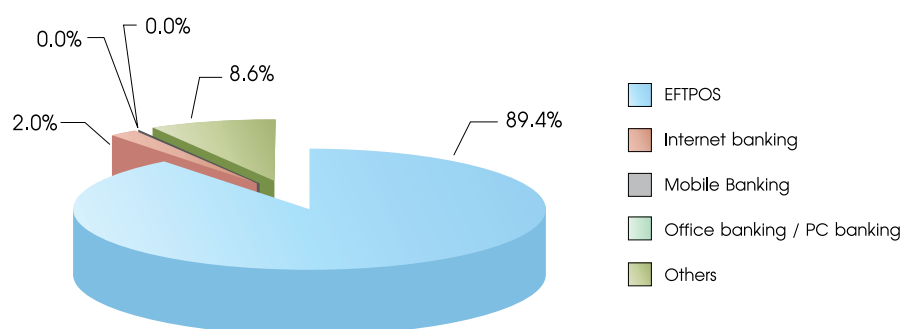
70

ภาพที่ 21 : จำนวนรายการการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่างๆ ปี 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 22 : มูลค่าการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่างๆ ปี 2551

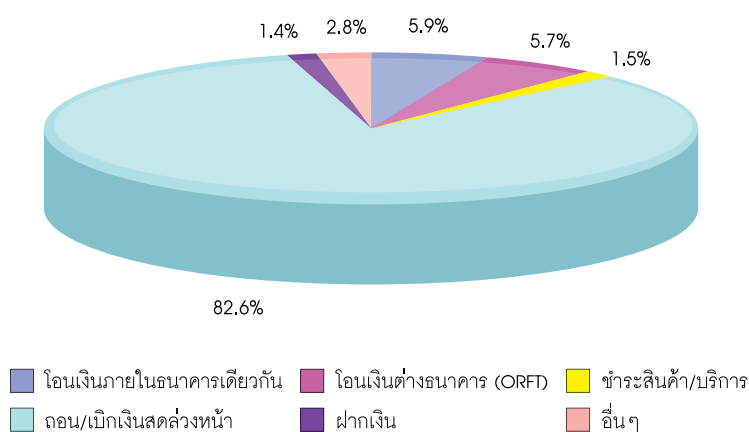
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

บัตรเดบิต

การใช้บัตรเดบิตส่วนใหญ่ ยังคงเป็นการใช้เพื่อการเบิกถอนเงินสดในลักษณะเดียวกับบัตรเอทีเอ็มเป็นหลัก โดยการใช้บัตรเพื่อโอนเงินและชำระค่าสินค้าและบริการยังมีสัดส่วนที่ต่ำมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณการใช้บัตรเดบิตในปี 2551 จำนวน 760 ล้านรายการ ที่เป็นการใช้เพื่อเบิกถอนเงินสดถึงร้อยละ 83 ในขณะที่การใช้บัตรเดบิตเพื่อโอนเงินภายในธนาคารเดียวกัน โอนเงินต่างธนาคาร และชำระค่าสินค้าและบริการ มีสัดส่วนคิดเป็นเพียงร้อยละ 6 และร้อยละ 1.5 ตามลำดับ โดยสัดส่วนดังกล่าวไม่ต่างจากปี 2550 มากนัก

ภาพที่ 23 : สัดส่วนปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเดบิต ปี 2551

71

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

บัตรเอทีเอ็ม

การใช้บัตรเอทีเอ็ม⁵ ในปี 2551 แม้ว่าจะมีปริมาณลดลงจาก 571.3 ล้านรายการ ในปี 2550 เป็น 531.9 ล้านรายการ โดยปริมาณธุรกรรมที่ลดลงส่วนใหญ่เป็นการลดลงในการเบิกถอนเงินสดที่ลดลงมากถึงร้อยละ 11.4 อย่างไรก็ตามการฝากเงินและการโอนเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มกลับมีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นอย่างมากถึงร้อยละ 73.0 และร้อยละ 13.8 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้บริการที่ยอมรับการใช้บริการฝากและโอนเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มและเครื่องเอทีเอ็มมากขึ้น ซึ่งช่วยลดภาระในการเดินทางไปทำธุรกรรมที่สาขาของธนาคารและสามารถลดต้นทุนในด้านต่างๆ ของธนาคารได้อีกด้วย

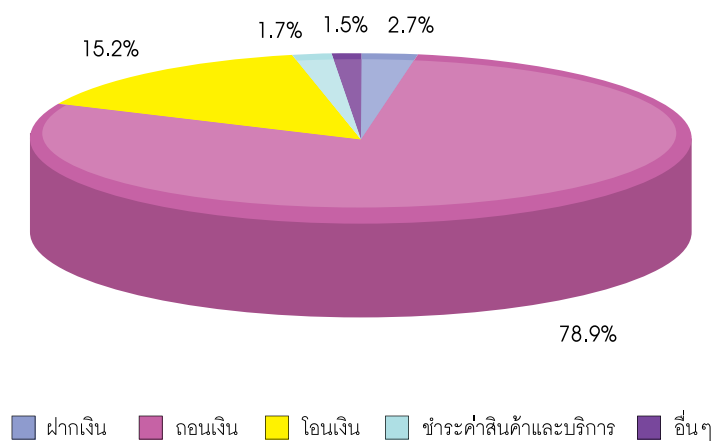
สำหรับมูลค่าการใช้บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนลดลงร้อยละ 3.2 จาก 2,549.2 พันล้านบาท ในปี 2550 เป็น 2,466.5 พันล้านบาท

⁵ เฉพาะธุรกรรมการใช้บัตร ATM ของธนาคารพาณิชย์ไม่รวมสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

72

ภาพที่ 24 : สัดส่วนธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม ปี 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

	ปริมาณ		มูลค่า	
	ล้านรายการ	สัดส่วนร้อยละ	พันล้านบาท	สัดส่วนร้อยละ
บัตรเอทีเอ็ม				
- ถอนเงิน	419.6	78.9	1,634.1	66.3
- โอนเงิน	80.7	15.2	649.4	26.3
- ชำระสินค้าและบริการ	9.0	1.7	36.3	1.5
- ฝากเงิน	14.5	2.7	145.5	5.9
- อื่นๆ	8.0	1.5	1.2	0.0
รวม	531.8	100.0	2,466.5	100.0
บัตรเดบิต				
- ถอนเงิน	627.9	82.7	2,781.7	63.7
- โอนเงิน	88.2	11.6	1,481.1	32.5
- ชำระสินค้าและบริการ	11.3	1.5	39.9	0.9
- ฝากเงิน	10.9	1.4	121.0	2.8
- อื่นๆ	21.4	2.8	7.0	0.2
รวม	759.7	100.0	4,367.7	100.0

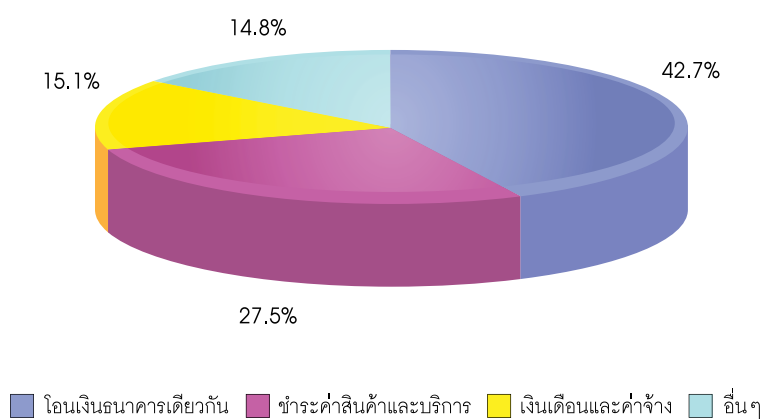
3.2.7 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

73

การใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมในกลุ่มลูกค้าธนาคาร โดยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความมั่นใจของผู้ใช้บริการในระบบความปลอดภัยของระบบที่น่าเชื่อถือมากขึ้น โดยในปี 2551 มีปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 47.9 จาก 21,220,469 รายการ เป็น 31,391,638 รายการ ขณะที่มูลค่าการใช้บริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.3 จาก 4,896.5 พันล้านบาท ในปี 2550 เป็น 6,818.6 พันล้านบาท

สัดส่วนปริมาณการใช้บริการธนาคารอินเทอร์เน็ต แยกได้เป็น การโอนเงินธนาคารเดียวกัน ร้อยละ 42.7 ขณะที่สัดส่วนการชำระค่าสินค้าและบริการ มีสัดส่วนร้อยละ 27.5 ด้านการจ่ายเงินเดือนและค่าจ้างร้อยละ 15.1 และอื่นๆ ร้อยละ 14.8

ภาพที่ 25 : สัดส่วนปริมาณรายการธนาคารอินเทอร์เน็ต ปี 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

74

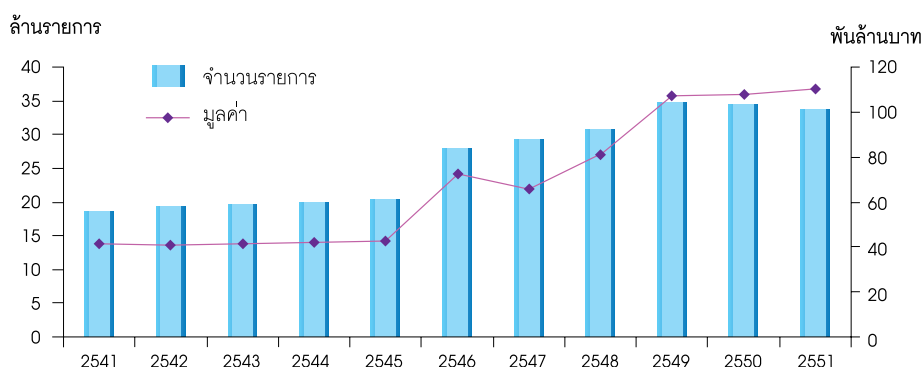
3.2.8 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันการให้บริการทางการเงินผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถจำแนกการให้บริการเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การเก็บมูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์ในบัตร และการเก็บมูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยมีบริษัทและธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์รวม 9 แห่ง ได้แก่ บริษัท ไทยสมาร์ตการ์ด จำกัด บริษัท เพย์เมนต์ ไซลูชั่น จำกัด บริษัท ทรู มั่นนี้ จำกัด บริษัท เพย์สบาย จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เอ็มเปย์ จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เมจิการ์ด์ จำกัด ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน)

การขยายตัวของการใช้บริการทางการเงินผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในปี 2551 ปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยที่ร้อยละ 3.1 จากระยะเดียวกันปีก่อน โดยมีปริมาณการใช้จ่ายทั้งสิ้น 80.0 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นจากการเพิ่มช่องทางการให้บริการตลอดจนการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การใช้บริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตามมูลค่าการใช้จ่ายลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 3.2 คงเหลือ 8,383.1 ล้านบาท เป็นการลดลงตามการใช้จ่ายของผู้บริโภค โดย ณ สิ้นปี 2551 มีจำนวนบัตร/บัญชีทั้งสิ้น 5.5 ล้านบัตร/บัญชี^๑

3.3 การโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์

ภาพที่ 26 : จำนวนรายการและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบไปรษณีย์

ที่มา : บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

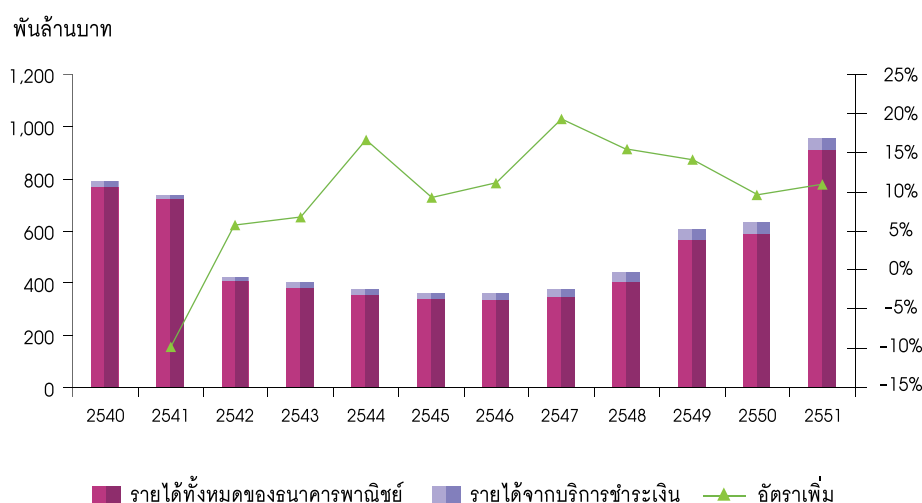
^๑ ปริมาณรายการใช้จ่าย มูลค่าการใช้จ่ายและจำนวนบัตร/บัญชี ดังกล่าวแสดงเฉพาะบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเป็นการใช้เพื่อทดแทนเงินสดที่สามารถนำไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้ไม่จำกัดจำนวนเงินและจำนวนครั้ง และสามารถเติมเงินได้

มูลค่าการโอนเงินและการชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์ในปี 2551 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 2.0 โดยมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 110.0 พันล้านบาท โดยเป็นการโอนเงินเพื่อชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ประเภทต่างๆ ที่บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด เป็นตัวแทนรับชำระ ขณะที่ปริมาณธุรกรรมปรับตัวลดลงร้อยละ 2.2 โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 33.7 ล้านรายการ โดยเป็นการลดลงจากการแข่งขันในการเป็นตัวแทนรับโอนและการชำระเงินที่เพิ่มสูงขึ้น

ทั้งนี้ จากการขยายรูปแบบการให้บริการที่หลากหลายและอำนวยความสะดวก รวดเร็ว ให้แก่ลูกค้าบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด เช่น บริการธนาคารออนไลน์ และบริการส่งเงินด่วนทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเวสเทิร์นยูเนียนที่ไปรษณีย์เป็นตัวแทน ซึ่งลักษณะการให้บริการดังกล่าวใกล้เคียงและแข่งขันกับบริการตัวแลกเงินไปรษณีย์และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศซึ่งไปรษณีย์ไทยให้บริการอยู่แล้ว จึงส่งผลให้บริการตัวแลกเงินไปรษณีย์และธนาคารต่างประเทศยังคงมีปริมาณลดลง

3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

ภาพที่ 27 : รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

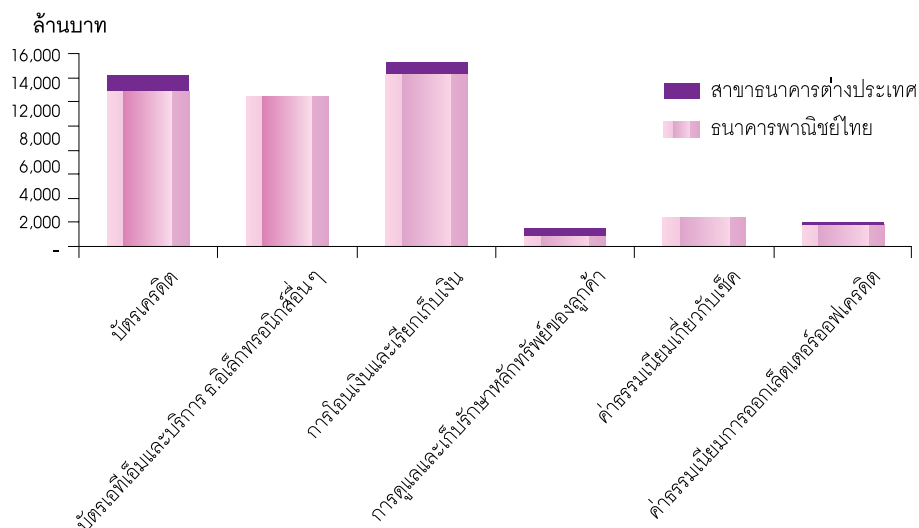
3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

76

รายได้จากบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นสูงกว่าปีที่ผ่านมาโดยเพิ่มในอัตราร้อยละ 11.0 คิดเป็นมูลค่า 47.7 พันล้านบาท (ภาพที่ 27) โดยรายได้จากบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ไทย 3 ลำดับแรกมาจากการโอนเงินและเรียกเก็บเงินซึ่งคิดเป็นสัดส่วนสูงสุด รองลงมาคือบัตรเครดิต ในขณะที่บัตรเอทีเอ็มและบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์เป็นรายได้หลักลำดับสุดท้ายของบริการด้านการชำระเงินธนาคารพาณิชย์ไทย โดยมีสัดส่วนร้อยละ 32.0 28.9 และ 27.8 ตามลำดับ

ในขณะที่รายได้จากบริการด้านการชำระเงินของสาขาธนาคารต่างชาติส่วนใหญ่มาจากบัตรเครดิต รองลงมา คือ การโอนเงินและเรียกเก็บเงิน และการดูแลและเก็บรักษาหลักทรัพย์ของลูกค้า โดยมีสัดส่วนร้อยละ 40.7, 30.7 และ 20.6 ตามลำดับ (ภาพที่ 28) ทั้งนี้ สถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินยังคงเป็นคู่แข่งสำคัญในธุรกิจบริการชำระเงิน ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องเผชิญกับการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นและเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ธนาคารพาณิชย์จึงควรเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ระบบการชำระเงินอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการสร้างจุดแข็งให้แก่สื่อการชำระเงินของธนาคาร การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ ขณะที่ในเวลาเดียวกัน ธนาคารก็ควรรักษาพันธมิตรทางธุรกิจอย่างสถาบันที่ไม่ใช่ธนาคาร ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย เพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่บริการด้านการชำระเงินของธนาคาร

ภาพที่ 28 : รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภทต่างๆ ในปี 2551

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

กรข.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
คปร.	คณะกรรมการผู้บริหารระดับสูง ธนาคารแห่งประเทศไทย
ทชบ.	คณะทำงานเพื่อการเชื่อมโยงระบบบาทเนตกับต่างประเทศ
ทตบ.	คณะทำงานต้นทุนและค่าธรรมเนียมการให้บริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
สนข.	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กระทรวงคมนาคม
สนข.	สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
อชข.	คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ
APN	Asian Payment Network Forum
ATM	Automated Teller Machine
B/C	Bill for Collection หมายถึง เช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-value Transfer NETwork หรือ ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง
BIS	Bank for International Settlements หรือ ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ
CPSIPS	Core Principles for Systemically Important Payment Systems
ECS	Electronic Cheque Clearing System หรือ ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at the Point of Sale
EMEAP	The Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks
e-Money	Electronic money
FSAP	Financial Sector Assessment Program
GDP	Gross Domestic Product หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปัจจุบัน
ICS	Imaged Cheque Clearing System
ILF	Intraday Liquidity Facilities
IMF	International Monetary Fund หรือ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ
ITMX	Interbank Transaction Management and Exchange
MFT	Multilateral Funds Transfer
MNCs	Multinational Corporations
NECTEC	National Electronics and Computer Technology Center หรือ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

4 อภิธานศัพท์และคำย่อ

78	NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนลไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
	ORFT	Online Retail Funds Transfer
	PvP	Payment versus Payment
	RFID	Radio Frequency Identification
	ROSCs	Reports on the Observance of Standards and Codes
	RSI	Regional Settlement Intermediary
	SMART	System for Managing Automated Retail Funds Transfer หรือ ระบบการโอนเงินรายย่อย
	SRS	Securities Requirement for Settlement
	S.W.I.F.T.	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
	TSD	Thailand Securities Depository Co., Ltd. หรือ บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด
	WGPSS	Working Group on Payment and Settlement Systems

ธนาคารแห่งประเทศไทย “แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553”, กันยายน 2550

Table 1:	Basic statistical data
Table 2:	Technological infrastructure
Table 3:	Narrow Money (at year-end, billion baht)
Table 4:	Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)
Table 5:	Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)
Table 6:	Indicators of the use of various cashless payment instruments. Volume of transactions (in thousands)
Table 7:	Indicators of the use of various cashless payment instruments. Value of transactions (billion baht)
Table 8:	Notes and coins (at year-end, million baht)
Table 9:	Institutional infrastructure
Table 10:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems. Volume of transactions (in thousands)
Table 11:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems. Value of transactions (billion baht)
Table 12:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems. Volume of transactions (in millions)
Table 13:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems. Value of transactions (billion baht)
Table 14:	Number of participants in selected payment and settlement systems
Table 15:	Number of ATMs
Table 16:	Number of EFTPOS terminals
Table 17:	Number of payment cards
Table 18:	Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)
Table 19:	Use of postal payment instruments. Value of transactions (billion baht)
Table 20:	Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)
Table 21:	Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)
Table 22:	Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)
Table 23:	Daily averages of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

Table 24: Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions
(transactions)

81

Table 25: Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions
(billion baht)

Table 26: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS (Monthly average, baht)

Table 27: Cash withdrawal via ATM (Monthly average, baht)

Table 28: Use of mobile banking

Table 29: Use of internet banking

Table 30: Use of ORFT via ATM and counter. Volume of transactions (in thousands)

Table 31: Use of ORFT via ATM and counter. Value of transactions (billion baht)

Table 32: Bill payment at bank counter. Volume of transactions (in thousands)

Table 33: Bill payment at bank counter. Value of transactions (billion baht)

Table 34: Use of e-Money

Table 35: Fraud through specific payment channels and payment instruments
(million baht)

6 ตารางสถิติ

82

TABLE 1 : Basic statistical data

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Population (millions) ¹	61.97	62.42	62.83	63.04	63.39
GDP current price (billion baht) ²	6,489.5	7,092.9	7,841.3	8,493.3	9,102.8
GDP per capita (baht) ²	100,563.70	108,955.48	119,579.36	128,606.64	136,921.05
Exchange rate vis-à-vis US\$ (at year-end)	39.20	41.17	36.04	33.75	34.93

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

¹ Department of Provincial Administration adjusted figures of year 2004

² National Economic & Social Development Board adjusted figures from year 2003-2005

^P Preliminary Data

TABLE 2 : Technological infrastructure

	2004	2005	2006	2007	2008
Total fixed network telephone subscribers (millions)	6.79	7.00	7.04	7.02	6.97
Total mobile telephone subscribers (millions)	27.37	32.00	41.30	51.60	63.33
Postpaid	4.99	5.25	6.32	5.60	6.53
Prepaid	22.38	26.75	34.98	46.00	56.79
Total Internet users (millions)	6.97	9.91	11.41	13.42	16.10
Penetration rates					
Fixed network telephone (%)	10.96	11.21	11.21	11.14	10.99
Mobile telephone (%)	44.17	51.27	65.73	81.86	99.90
Internet (%)	11.25	15.87	18.17	21.28	25.40

Sources: CAT Telecom Public Company Limited, TOT Public Company Limited, National Electronics and Computer Technology Center

TABLE 3 : Narrow Money¹ (at year-end, billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Currency	742.27	781.70	806.37	878.33	962.63
Held by business and household sector	598.74	631.89	654.14	721.38	753.64
Held by commercial banks	126.99	132.65	135.11	140.24	184.76
Held by finance companies	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Held by specialized banks	16.54	17.16	17.13	16.71	24.23
Demand deposits	232.71	259.51	258.57	279.85	288.90
Demand deposits at Bank of Thailand	6.86	3.30	3.67	3.85	15.11
Demand deposits at commercial banks	222.86	252.03	252.06	271.41	269.77
Demand deposit at specialized banks	2.99	4.18	2.84	4.59	4.02
Narrow Money	829.88	890.22	911.47	999.90	1,041.22
Currency held by business and household sector as % of Narrow money	72.1%	71.0%	71.8%	72.1%	72.4%
Demand deposits held by business and household sector as % of Narrow money	28.0%	29.2%	28.4%	28.0%	27.7%

Source: Bank of Thailand

¹ Currency in circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

^P Preliminary data

TABLE 4 : Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Banknotes and coins ¹	598.74	631.89	654.14	721.38	753.64
Demand deposits	232.71	259.51	258.57	279.85	288.90
Narrow money ²	829.88	890.22	911.47	999.90	1,041.22
Broad money ³	7,471	7,927	8,573	9,109	9,942

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government

² Currency in circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

³ Currency in circulation and all kinds of deposits at commercial banks, specialized banks, and PN issued by financial companies

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

84

TABLE 5 : Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
Balances held at central bank	46.0	57.0	56.8	51.5	58.5
Required reserves	347.0	375.0	404.8	408.2	426.7
Free reserves	822.0	648.0	743.2	921.2	1,382.2
Transferable deposits at other banks	4.0	6.0	5.1	6.7	5.0
Memorandum item:					
Institutions borrowing from central bank	63.0	113.0	80.1	75.8	19.2

Source: Bank of Thailand

TABLE 6 : Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Volume of transactions (in thousands)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Paper-based ¹ :	86,926	87,365	127,774	130,235	129,126
In-house cheque	nav.	nav.	43,681	49,503	49,900
Interbank cheque	86,926	87,365	84,093	80,732	79,227
Payment cards :	919,211	1,029,713	1,225,961	1,402,398	1,601,273
ATM card ²	506,791	535,298	646,304	592,653	555,826
Debit card ³	210,934	262,484	326,105	538,288	761,142
Credit card ⁴	201,486	231,931	253,551	271,457	284,305
Automated :	146,404	161,885	177,801	203,536	220,128
Direct credit ⁵	87,977	96,828	105,731	124,236	134,010
Direct debit ⁶	45,356	47,825	53,277	59,967	64,985
ITMX Bulk Payment (SMART)	11,862	15,728	17,072	17,568	19,205
BAHTNET ⁷	1,209	1,504	1,721	1,766	1,929

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque. Data from some Specialized Financial Institutions are not included.

² Include data from two Special Financial Institutions. Since 2004, debit card data was taken out from ATM card.

³ Data include cash withdrawal transactions from ATM

⁴ Data collected since 2004 and included bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand.

⁵ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁶ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁷ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

^P Preliminary data

TABLE 7 : Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Paper-based ¹ :	24,969	27,737	48,200	55,637	62,147
In-house cheque	nav.	nav.	18,080	23,099	25,061
Interbank cheque	24,969	27,737	30,121	32,537	37,086
Payment cards :	4,084	4,752	5,854	6,652	7,919
ATM card ²	2,112	2,360	2,859	2,607	2,645
Debit card ³	1,436	1,766	2,240	3,205	4,354
Credit card ⁴	536	626	755	840	921
Automated :	77,829	110,457	148,778	190,210	286,191
Direct credit ⁵	2,636	2,907	3,436	5,351	6,044
Direct debit ⁶	1,146	1,111	1,238	1,699	1,847
ITMX Bulk Payment (SMART)	553	806	802	793	828
BAHTNET ⁷	73,494	105,634	143,302	182,368	277,472

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque. Data from some Specialized Financial Institutions are not included.

² Include data from two Special Financial Institutions. Since 2004, debit card data was taken out from ATM card.

³ Data include cash withdrawal transactions from ATM

⁴ Data collected since 2004 and included bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand.

⁵ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁶ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁷ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

86

TABLE 8 : Notes and coins (at year-end, million baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
Notes and coins	742,269	781,698	806,380	878,331	993,148
Notes:	714,650	753,256	773,848	842,624	954,484
500000 baht	118	118	118	117	117
1000 baht	510,434	552,606	571,739	628,175	701,711
500 baht	105,639	99,488	94,712	98,497	119,283
100 baht	69,042	70,768	74,843	82,435	97,484
60 baht	452	458	1,154	1,157	1,161
50 baht	8,132	8,264	8,787	7,819	9,377
20 baht	17,350	18,087	19,038	20,741	21,674
10 baht	3,244	3,228	3,218	3,357	3,351
5 baht	123	123	123	196	196
1 baht	107	107	107	121	121
50 satang	9	9	9	9	9
Coins:	27,619	28,442	32,532	35,707	38,664

Source: Bank of Thailand

TABLE 9 : Institutional infrastructure¹

	2004	2005	2006	2007	2008
Central Bank					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches ²	3	3	3	3	3
Number of Accounts ³	1,169	992	366	287	260
Value of Accounts (million baht) ³	335,662	117,607	174,639	151,137	159,678
Thai Commercial Banks					
Number of Institutions	12	16	15	18	18
Number of Branches	3,925	4,228	4,701	5,070	5,477
Number of Accounts	56,780,840	62,391,513	68,154,739	73,235,933	75,259,745
Value of Accounts (million baht)	5,298,553	5,597,040	5,925,451	5,914,318	6,535,094

TABLE 9 : Institutional infrastructure¹

87

	2004	2005	2006	2007	2008
Specialized Financial Institutions:					
Government Savings Bank					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches	588	588	591	598	596
Number of Accounts ⁴	30,214,359	27,078,642	25,884,639	16,448,269	20,883,860
Value of Accounts (million baht)	580,131	583,281	614,234	403,001	702,479
Government Housing Bank					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches	109	118	108	135	128
Number of Accounts	366,348	419,658	597,719	837,958	849,405
Value of Accounts (million baht)	331,299	351,019	447,527	409,482	515,149
Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches ⁵	595	596	880	931	953
Number of Accounts	12,131,460	13,376,015	18,989,152	19,257,527	20,860,275
Value of Accounts (million baht)	341,879	415,817	467,393	498,491	542,751
Export-Import Bank of Thailand					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches	7	11	10	10	10
Number of Accounts	3,071	3,640	3,795	5,747	4,879
Value of Accounts (million baht)	3,928	8,862	6,216	4,655	6,095
Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches	80	80	98	99	99
Number of Accounts	nav.	9	40	52	77
Value of Accounts (million baht)	nav.	10,476	5,913	12,889	23,106

6 ตารางสถิติ

88

TABLE 9 : Institutional infrastructure¹

	2004	2005	2006	2007	2008
Islamic Bank of Thailand					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches	9	27	27	26	26
Number of Accounts	25,553	86,003	nav.	101,544	115,373
Value of Accounts (million baht)	1,654	4,644	8,215	12,964	20,073
Foreign Bank Branches					
Number of Institutions	18	17	17	16	16
Number of Branches	18	17	17	16	16
Number of Accounts	90,910	79,034	83,178	88,419	90,115
Value of Accounts (million baht)	366,761	558,619	594,549	577,881	507,009
Post Office					
Number of Institutions	1	1	1	1	1
Number of Branches	1,146	1,146	1,158	1,176	1,188
Number of Accounts	-	-	-	-	-
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	-	-

Sources: Bank of Thailand and Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Data collected since 2000

² Since 2004, Lampang office was merged with Chaing Mai office

³ Exclude regional offices

⁴ Data as of 30 November 2006

⁵ Upgrade Service Units to Sub Branches

**TABLE 10 : Payment instructions handled by selected interbank settlement systems.
Volume of transactions (in thousands)**

	2004	2005	2006	2007	2008
Paper-based:	86,926	87,365	84,093	80,732	79,227
ECS	63,845	64,065	61,445	59,026	57,833
Provincial Cheques	16,476	16,473	15,935	15,056	14,666
B/C ¹	6,605	6,827	6,714	6,649	6,728
Automated:	32,142	45,228	59,872	75,300	100,126
BAHTNET ²	1,209	1,504	1,721	1,766	1,929
ITMX Bulk Payment (SMART)	11,862	15,728	17,072	17,568	19,149
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer) ³	19,071	27,996	41,079	55,966	79,047

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

³ Data collected since 2000

**TABLE 11 : Payment instructions handled by selected inter-bank settlement systems.
Value of transactions (billion baht)**

	2004	2005	2006	2007	2008
Paper-based:	24,969	27,737	30,121	32,537	37,086
ECS	22,653	25,063	27,175	29,524	33,912
Provincial Cheques	2,039	2,371	2,617	2,667	2,798
B/C ¹	277	303	329	346	376
Automated:	74,161	106,626	144,374	183,509	278,773
BAHTNET ²	73,494	105,634	143,302	182,368	277,472
ITMX Bulk Payment (SMART)	553	806	802	793	823
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer) ³	114	187	270	349	478

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Since 2002, data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and multilateral funds transfer.

³ Data collected since 2000

6 ตารางสถิติ

90

**TABLE 12 : Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Volume of transactions (in millions)**

	2004	2005	2006	2007	2008
Bond registry system:					
Equity securities	-	-	-	-	-
Government securities	neg.	neg.	0.01	0.01	0.01
Book-entry system:					
Equity securities	2.11	2.47	2.45	2.36	2.41
Government securities	0.05	0.08	0.06	0.05	0.09

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

**TABLE 13 : Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Value of transactions (billion baht)**

	2004	2005	2006	2007	2008
Bond registry system:					
Equity securities	-	-	-	-	-
Government securities	8	8	35	23	33
Book-entry system:					
Equity securities	722.0	623.0	694.0	713.6	625.8
Government securities	4,558	6,167	10,666	27,002	58,647

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

TABLE 14 : Number of participants in selected payment and settlement systems

	2004	2005	2006	2007	2008
BAHTNET	69	68	65	67	69
ECS	37	38	40	40	40
Provincial Cheque Clearing	17	18	21	22	23
B/C ¹	35	37	39	39	39
ITMX Bulk Payment (SMART)	27	26	29	33	33
Bond registry system:					
Equity securities	-	-	-	-	-
Government securities	200,000	235,380	247,700	296,867	308,188
Book-entry system:					
Equity securities	50	73	74	77	91
Government securities ²	3,200	5,124	79	77	91

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Government securities depository services was transferred from Bank of Thailand to Thailand Securities Depository Co., Ltd. since 2006.

TABLE 15 : Number of ATMs

	2004	2005	2006	2007	2008
Total	10,602	15,784	21,988	25,943	34,796
Bangkok	4,314	6,373	8,675	9,883	12,624
Central	3,381	5,059	6,951	8,818	11,871
Northeast	954	1,375	2,069	2,491	3,673
North	941	1,367	2,072	2,274	3,230
South	1,012	1,610	2,221	2,477	3,398

Source: Bank of Thailand

TABLE 16 : Number of EFTPOS terminals¹

	2004 ^P	2005 ^P	2006 ^P	2007 ^P	2008 ^P
Total	84,000	102,000	208,942	208,942	259,567

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, data has been collected from banks and some credit card companies.

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

92

TABLE 17 : Number of payment cards

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Total	42,457,150	49,754,883	55,698,708	57,929,150	61,661,578
Credit card ¹	8,648,100	9,958,571	10,900,566	12,003,369	12,971,694
ATM card ²	25,384,027	28,752,512	30,845,358	22,632,173	22,423,525
Debit Card	8,425,023	11,043,800	13,952,784	23,293,608	26,266,359

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include non-bank

² Some banks revised the data in 2004. Data include Government Saving Bank and Government Housing Bank.

^P Preliminary data

TABLE 18 : Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)

	2004	2005	2006	2007	2008
Postal payments total	29.15	30.63	34.69	34.45	33.69
Domestic money order total ¹	27.97	29.66	33.77	33.83	33.19
Domestic postal order	1.12	0.93	0.86	0.58	0.46
Postcheque ²	-	-	-	-	-
International money order	0.06	0.04	0.03	0.02	0.02
Incoming	0.06	0.04	0.03	0.02	0.02
Outgoing	0.00	0.00	neg.	neg.	0.00

Source: Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

² Postcheque was terminated since 2002

TABLE 19 : Use of postal payment instruments. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
Postal payments total	65.82	81.17	107.06	107.91	110.04
Domestic money order total ¹	64.37	80.19	105.61	106.71	108.86
Domestic postal order	0.29	0.21	0.19	0.14	0.12
Postcheque ²	-	-	-	-	-
International money order	1.16	0.77	0.63	0.53	0.53
Incoming	1.10	0.76	0.62	0.52	0.53
Outgoing	0.06	0.01	0.01	0.01	0.01

Source: Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

² Postcheque was terminated since 2002

TABLE 20 : Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
Total	26,994	31,431	36,291	39,858	44,720
Credit card	7,246	8,007	9,792	11,202	12,934
ATM card and e-banking	7,593	9,107	9,976	10,710	12,430
Money transfer and collection	8,420	10,520	11,711	12,977	14,310
Securities custodian	414	548	756	820	856
Cheque-related fee	1,239	1,100	1,965	2,269	2,365
Letter of credit	2,082	2,149	2,091	1,880	1,825

Source: Bank of Thailand

TABLE 21 : Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
Total	2,767	2,936	2,955	3,146	2,990
Credit card	633	717	873	1,083	1,218
ATM card and e-banking	92	60	59	59	57
Money transfer and collection	810	788	763	772	919
Securities custodian	865	808	732	753	611
Cheque-related fee	61	206	244	239	19
Letter of credit	306	357	284	240	166

Source: Bank of Thailand

6 ตารางสถิติ

94

TABLE 22 : Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2004	2005	2006	2007	2008
BAHTNET ¹	4,957	6,138	6,997	7,206	7,716
ECS	260,592	261,492	252,858	240,924	231,334
Provincial Cheque Clearing	67,212	67,236	65,574	61,453	58,663
B/C ²	26,959	27,865	27,630	27,141	26,911
SMART	48,415	64,198	70,255	71,704	76,598

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 23 : Daily averages of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
BAHTNET ¹	302	431	583	744	1,110
ECS	92	102	112	121	136
Provincial Cheque Clearing	8.3	9.7	10.8	10.9	11.2
B/C ²	1.1	1.2	1.4	1.4	1.5
SMART	2.3	3.3	3.3	3.2	3.3

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 24 : Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2004	2005	2006	2007	2008
BAHTNET ¹	7,372	10,165	13,421	11,488	11,969
ECS	539,013	597,938	590,830	514,286	495,463
Provincial Cheque Clearing	124,743	144,682	141,274	129,731	115,119
B/C ²	127,845	128,748	124,162	120,434	125,038
SMART	226,030	234,684	300,353	322,497	361,746

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 25 : Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
BAHTNET ¹	509.0	723.1	1,378.4	1,236.6	1,820.6
ECS	178.0	209.3	217.2	247.4	296.3
Provincial Cheque Clearing	14.2	16.4	18.3	20.3	20.9
B/C ²	4.1	4.6	4.7	4.9	5.7
SMART	10.1	16.6	25.5	14.6	15.0

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 26 : Use of credit cards and debit cards via EFTPOS¹
(Monthly average per card, baht)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Credit card	3,203	3,248	3,263	3,331	3,395
Debit Card	nav.	nav.	73	73	75

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and oversea spending of Thai credit cards and Thai debit cards via EFTPOS.

^P Preliminary data.

TABLE 27 : Cash withdrawal via ATM (Monthly average per card, baht)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
ATM card	nav.	nav.	6,063	7,018	6,056
Debit Card	nav.	nav.	7,328	7,051	7,640

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary data.

6 ตารางสถิติ

9/6

TABLE 28 : Use of mobile banking¹

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
No. of agreements	18,312	85,565	133,419	168,434	232,758
Volume of transactions	22,704	329,769	355,048	359,407	4,670,377
Value of transactions (million baht)	745	622	392	336	25,218

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2004

Since 2005, data include mobile banking transactions using credit cards, debit cards and account numbers.

^P Preliminary data.

TABLE 29 : Use of internet banking¹

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
No. of agreements	1,581,877	1,852,007	2,139,325	3,135,502	4,009,907
Volume of transactions ²	4,872,407	11,099,729	15,488,741	21,220,469	31,391,638
Value of transactions (billion baht)	1,139.2	2,722.4	3,584.0	4,896.5	6,818.6

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2000

² Since 2004, enquiry transactions were excluded

^P Preliminary data

TABLE 30 : Use of ORFT via ATM and counter. Volume of transactions (in thousands)

	2004	2005	2006	2007	2008
Total ORFT	19,071	27,996	43,279	61,234	87,225
ATM	19,071	27,996	41,079	55,966	79,047
Counter ¹	nav.	nav.	2,200	5,267	8,177

Source: National ITMX Co., Ltd.

¹ Data collected since 2006

TABLE 31 : Use of ORFT via ATM and counter. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008
Total ORFT	114	187	293	427	606
ATM	114	187	270	349	478
Counter ¹	nav.	nav.	23	78	128

Source: National ITMX Co., Ltd.

¹ Data collected since 2006.

TABLE 32 : Bill payment at bank counters. Volume of transactions (in thousands)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Total bill payment ¹	nav.	nav.	66,889	72,471	77,896
Cash	nav.	nav.	58,806	69,135	74,011
Cheque	nav.	nav.	1,457	1,889	2,417
Others	nav.	nav.	6,626	1,446	1,468

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.

^P Preliminary data

TABLE 33 : Bill payment at bank counters. Value of transactions (billion baht)

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Total bill payment ¹	nav.	nav.	3,909	5,182	6,758
Cash	nav.	nav.	898	1,362	2,586
Cheque	nav.	nav.	1,904	2,241	3,249
Others	nav.	nav.	1,107	1,578	923

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

98

TABLE 34 : Use of e-Money¹

	2004	2005	2006	2007	2008
No. of cards/accounts	nav.	nav.	3,190,135	3,689,484	5,477,324
Volume of transactions	nav.	nav.	23,644,155	75,642,216	77,953,841
Value of transactions (million baht)	nav.	nav.	5,532.4	8,660.9	8,383.1

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2006 and excluded top-up cards.

**TABLE 35 : Fraud through specific payment channels and payment instruments¹
(million baht)**

	2004	2005	2006	2007	2008 ^P
Total fraud	nav.	nav.	345	620	519
Payment channels ²	nav.	nav.	90	389	315
Payment instruments ³	nav.	nav.	254	231	204

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks, some special financial institutions and some credit card companies since 2006.

² Banks report only final result. Fraud through specific payment channels include telephone banking, mobile banking, internet banking, pass book and other channels.

³ Banks report only final result. Fraud via specific payment instruments include cheque, credit card, ATM card, Debit card, prepaid card and other cards.

^P Preliminary data

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
"_"	ไม่มีข้อมูล
"nav."	ยังไม่มี การเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
"neg."	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
"0"	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1 - ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปีปัจจุบัน
- อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถาวรเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7 - ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลเชิงประกอบด้วยเชิงภายในธนาคารเดียวกันและเชิงข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคารและสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ 3 สถาบัน
- ข้อมูล Credit transfer หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
- ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตั้งแต่ปี 2546 ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ตามแบบรายงานฉบับใหม่ ที่ประกาศใช้ 12 พฤศจิกายน 2545 (หนังสือเวียนที่ สนส. (21) ว.207/2545)
- ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิต ได้ถูกแยกออกมาต่างหากจากปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต
- ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึง บัตรเจ้าของตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ
- ตารางที่ 9 - ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย

7 หมายเหตุประกอบตาราง

1010	ตารางที่ 10-11	- มีการเก็บข้อมูลเอทีเอ็ม-ORFT ตั้งแต่ปี 2543
		- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ
		- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
	ตารางที่ 12-13	- การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
	ตารางที่ 16	- ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์ และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
	ตารางที่ 17	- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีไม่สถาบันการเงิน (Non-bank) ตามแบบรายงานฉบับใหม่ ที่ประกาศใช้ 12 พฤศจิกายน 2545 (หนังสือเวียนที่ สนส. (21) ว.207/2545)
	ตารางที่ 18-19	- ข้อมูลของบริการธนาณัติในประเทศ เป็นข้อมูลรวมของทั้งบริการธนาณัติในประเทศ และบริการชำระเงินทางไปรษณีย์ (Pay at Post)
	ตารางที่ 22-25	- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชี ที่กรุงเทพฯ
		- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
	ตารางที่ 26	- มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเครดิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
	ตารางที่ 29	- ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (enquiry transactions)
	ตารางที่ 33	- ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
	ตารางที่ 35	- ข้อมูลที่การสำรวจจากธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางบริษัท

รายงานระบบการชำระเงิน

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปี

รายงานนี้ปรากฏใน Website ของธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่ <http://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินนี้

ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบายและความเห็นต่าง ๆ ที่แสดงไว้

การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่าเรื่องใด ตอนใดในรายงานนี้ไปลงพิมพ์ในหนังสืออื่น
โปรดอ้างอิงชื่อรายงานกำกับไว้ด้วย

สนใจหนังสือ โปรดติดต่อที่

ทีมนโยบายและความเสี่ยงระบบการชำระเงิน

ส่วนนโยบายและกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน

ฝ่ายระบบการชำระเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

บางขุนพรหม กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2283-6553, 0-2283-5033, 0-2283-5048, 0-2283-5058

หรือ โทรสาร 0-2282-7717

e-mail: PSDPolicy@bot.or.th